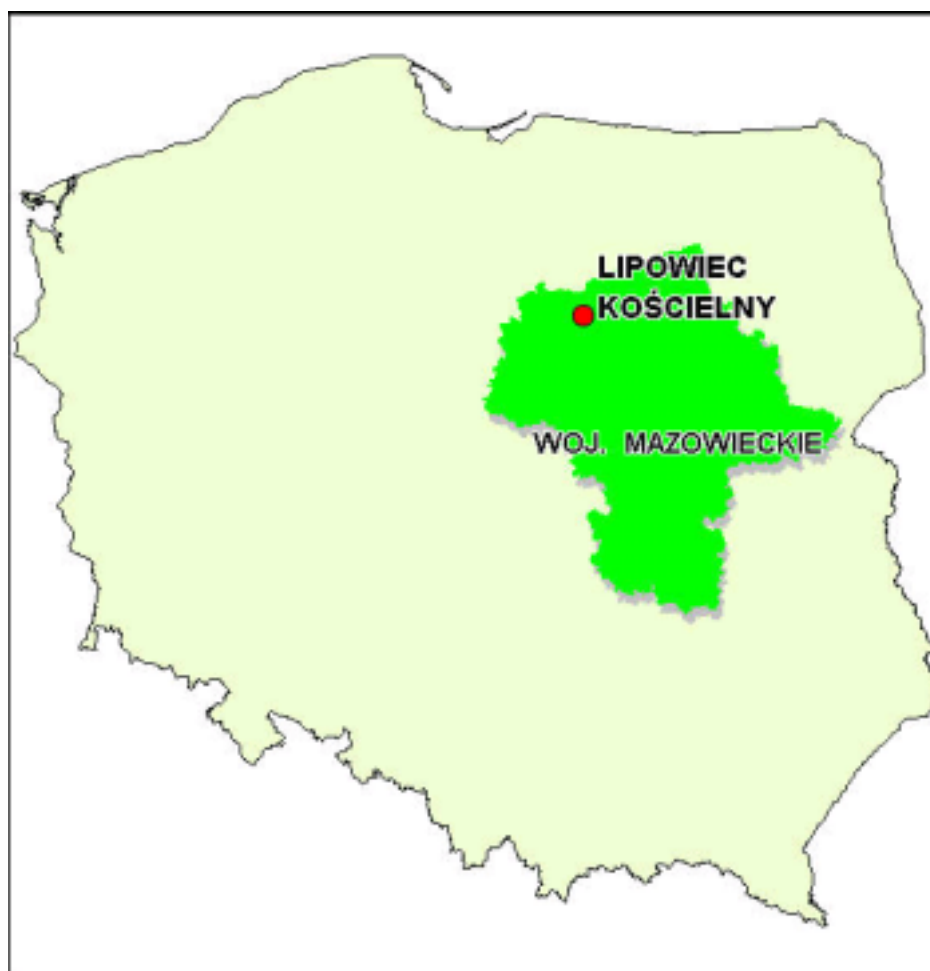

**STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO
ROZWOJU
GMINY LIPOWIEC KOŚCIELNY**

LIPOWIEC KOŚCIELNY 2003

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
ROZDZIAŁ I PROCES TWORZENIA STRATEGII	4
1. ISTOTA TWORZENIA STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU... 4	
1.1. POJĘCIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU	4
1.2. STRATEGIA ROZWOJU GMINY.....	6
2. PRZEBIEG PRAC NAD STRATEGIĄ.....	8
3. ETAPY BUDOWY STRATEGII ROZWOJU	11
ROZDZIAŁ II SYNTETYCZNA OCENA UWARUNKOWAŃ I PROBLEMÓW ROZWOJU GMINY	14
ROZDZIAŁ III WIZJA I CELE ROZWOJOWE GMINY	23
1. WIZJA ROZWOJU GMINY LIPOWIEC KOŚCIELNY	23
2. CEL NADRZĘDNY.....	24
3. CELE GŁÓWNE I SZCZEGÓŁOWE	25
ROZDZIAŁ IV ZARYS PLANU OPERACYJNEGO STRATEGII	31
ROZDZIAŁ V SYSTEM ZARZĄDZANIA STRATEGIĄ	38

WPROWADZENIE

Rynkowy ład gospodarczy wymusza podniesienie konkurencyjności we wszystkich zakresach i przekrojach prowadzonej działalności. Bezwzględność praw rynku, integracja z UE oraz coraz bardziej skomplikowane powiązania zjawisk gospodarczych narzucają potrzebę planowania strategicznego. Gminy konkurują między sobą o nowe inwestycje. Jednym z najważniejszych instrumentów tej rywalizacji jest strategia rozwoju, pełniąca ważne funkcje informacyjne, promocyjne, motywacyjne i inne.

W Polsce w ostatnim czasie dokonały się zmiany proporcji czynników rozwoju. Najważniejszymi dla atrakcyjności lokalnych układów terytorialnych stały się czynniki: infrastruktury, przedsiębiorczości i innowacyjności oraz jakości zasobów pracy. Mechanizm rynkowy obniżył wartość lokalnych zasobów i możliwości rozwojowych, często niewspółmiernie niską w porównaniu do poprzednich ocen i wyobrażeń. Duże nadzieje, ale także obawy budzi proces integracji z UE. W tej sytuacji szczególnego znaczenia w rozwoju gmin nabiera planowanie strategiczne, którego efektem jest strategiczny plan rozwoju, nazywany strategią rozwoju. Dokument strategii stanowi podstawę do racjonalnego i ukierunkowanego organizowania całości działań podnoszących konkurencyjność gminy.

ROZDZIAŁ I PROCES TWORZENIA STRATEGII

1. ISTOTA TWORZENIA STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

1.1. POJĘCIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Rozwój zrównoważony to rozwój społeczno-gospodarczy, w którym w celu zrównoważenia szans dostępu do środowiska poszczególnych społeczeństw i ich obywateli - zarówno współczesnych, jak i przyszłych pokoleń - następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych, społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych.

Program rozwoju zrównoważonego to zbiór zasad harmonijnego i trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego, zakładający zaspokajanie współczesnych potrzeb bez ograniczania możliwości rozwojowych przyszłych pokoleń, zwłaszcza tych, które związane są z potencjałem środowiska. W praktyce oznacza to:

- koncentrację na takich zadaniach i sposobach działań (gospodarczych, ale także np. dotyczących edukacji, kultury, zagospodarowania przestrzeni, budowy i eksploatacji infrastruktury technicznej), z których każde realizuje jednocześnie i w pewnym stopniu, istotne cele ze wszystkich tych dziedzin. Tą drogą osiągnąć można często efekt synergiczny - wyższy stopień spełnienia celów niż gdyby realizowane były oddzielnie.
- bardzo duży udział konkretnej społeczności lokalnej w wypracowaniu programu zrównoważonego rozwoju a następnie jego realizacji - na bazie akceptacji zakresu i poziomu osiągnięcia ważnych dla tej społeczności celów.
- oparcie różnorodnych rodzajów działalności (zwłaszcza decydujących o specjalizacji gospodarczej gminy) na zasobach własnych i jednocześnie, w miarę możliwości, odmiennych lub w odmienny sposób wykorzystywanych niż gdzie indziej – jeśli pozwala to na uzyskanie konkurencyjnej przewagi wobec innych społeczności.

Zrównoważone rozwiązania dają w dłuższym horyzoncie czasu znaczniejsze efekty w sferze społecznej i ekonomicznej, gdyż nie niszczą struktur i zasobów przyrodniczych i kulturowych, które są podstawą wielu działalności gospodarczych, a także podstawą zachowania fizycznego i psychicznego zdrowia człowieka, głównego twórcy „rozwoju” i odbiorcy jego efektów.

Zasady zrównoważonego rozwoju stanowią główny sprawdzian, czy deklaracja realizacji ZR zawarta w celach strategicznych jest zgodna z istotą tego rozwoju. Zasady są więc jedną z form definiowania ZR i podstawą tworzenia wskaźnikowego systemu monitorowania poszczególnych etapów zarządzania ZR.

Zbiór wspólnych zasad ZR tworzą:

- dwie zasady podstawowe o charakterze filarów ZR, akcentujące to, czego nie powinniśmy robić (naruszać), aby ideę ZR rzeczywiście realizować:
 - (1) równego dostępu do środowiska, w tym sprawiedliwości międzypokoleniowej
 - (2) wydolności środowiska, czyli nie przekraczania granic odporności środowiska;
- osiem zasad o charakterze wytycznych, czy zaleceń, które akcentują co i jak należy robić, aby ideę ZR wprowadzać w życie:
 - (1) wysokiego poziomu ochrony środowiska przyrodniczego,
 - (2) wysokiego poziomu ochrony środowiska kulturowego,
 - (3) wysokiego poziomu ochrony kapitału ludzkiego, a zwłaszcza minimalizacji sfer ubóstwa,
 - (4) integracji ładów (środowiskowego, przestrzennego ekonomicznego, społecznego i instytucjonalno-politycznego),
 - (5) prewencji i przezorności,
 - (6) skuteczności prawnej, technicznej i ekologicznej i efektywności ekonomiczno-środowiskowej, w tym "zanieczyszczający płaci",
 - (7) regionalizacji (lokalności) i subsydiarności oraz
 - (8) partnerstwa i uspołecznienia.

Tworzenie strategii zrównoważonego rozwoju w gminach jest niezbędnym warunkiem wypełnienia międzynarodowych zobowiązań Polski odnośnie wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju. Zasady te zostały przyjęte na Konferencji ONZ w Rio de Janeiro, zwanej Szczytem Ziemi. Znane są one jako **Agenda 21** czyli Globalny Program Działań na Rzecz Rozwoju Zrównoważonego. Głównym celem jest wymóg równoważenia rozwoju gospodarczego, społecznego i ekologicznego z uwzględnieniem podstawowych i uniwersalnych zasad rozwoju, w tym m.in. praworządności, likwidacji zanieczyszczeń u źródła, uspołecznienia, ekonomizacji i regionalizacji oraz etapowania działań.

Lokalna Agenda 21 to uspołeczniony, lokalny, gminny system działań na rzecz zrównoważonego rozwoju na przełomie XX i XXI wieku, skoncentrowany przede wszystkim na lokalnej, gminnej scenie działań ale uwzględniający też globalną, międzynarodową, krajową i regionalną perspektywę. Stara się on zintegrować i wprowadzić w życie harmonię ładów: ekologicznego, ekonomicznego, społecznego i przestrzennego. Oznacza to konieczność budowania lokalnego lobby na rzecz zrównoważonego rozwoju, czyli współpracy partnerskiej między samorządem, biznesem, organizacjami pozarządowymi i lokalnymi liderami, systemu informacji o zasobach gminy, programu zrównoważonego rozwoju, tzn. strategii i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz systemu zarządzania realizacją strategii z istotnym udziałem społeczności lokalnej oraz systemu

1.2 STRATEGIA ROZWOJU GMINY

Strategia rozwoju stanowi kompleksową, perspektywiczną koncepcję określającą cele rozwoju oraz warunki, zasady i etapy ich osiągania. Instrument ten umożliwia podejmowanie decyzji w najbliższej przyszłości i w odległej perspektywie (10- 15 lat). Strategia rozwoju to innymi słowy także zarysowanie drogi przejścia od stanu istniejącego do stanu docelowego z wyborem określonych priorytetów i własnym kreatywnym udziałem.

W strategii zrównoważonego rozwoju przy wyznaczaniu celów (wg Procedury Agendy 21) wychodzi się od wartości środowiska przyrodniczego, na tej bazie konstruuje koncepcję działań. Granicą podejmowanych działań jest trwałość zasobów przyrodniczych.

Korzyści wynikające z posiadania strategii:

1. Tworzenie strategii pozwala zaplanować swoją przyszłość w perspektywie kilkunastu lat.
2. Pozwala spojrzeć na dany obszar (np. gminę) całościowo, rozpatrując poszczególne dziedziny działalności w powiązaniu ze sobą.
3. Strategia to nie tylko dokument opisujący drogi dojścia do założonych celów, ale także proces w którym tworzą się struktury partnerskie, silne społeczne lobby działające na rzecz ekorozwoju; umożliwia zaangażowanie mieszkańców w planowanie swojej przyszłości.
4. Zapisanie tego procesu w formie dokumentu umożliwia stałą ocenę postępów i korygowanie błędów przez wszystkich członków społeczności lokalnej lub regionalnej.
5. Tworzenie strategii sprzyja realistycznej ocenie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dla rozwoju.
6. Strategia umożliwia efektywne gospodarowanie zasobami takimi jak środowisko, ludzie, infrastruktura i środki finansowe oraz ich efektywne pozyskiwanie.

7. Strategia - to instrument długofalowego zarządzania danym obszarem. Wnosi elementy ciągłości i trwałości w poczynania władz gminy niezależnie od zmieniających się układów politycznych

Uspołecznienie procesu budowy strategii rozwoju poprzez włączenie już na samym początku tego procesu szerokich grup mieszkańców prowadzi do przemiany całej społeczności i wykreowania dodatkowych niewymiernych efektów w postaci:

- identyfikacji ludzi chcących działać na rzecz rozwoju swojej gminy,
- zintegrowania ludzi wokół określonych celów,
- zwiększenia poczucia tożsamości z lokalnym środowiskiem,
- dostrzeżenie możliwości realizowania konkretnych zadań przy wykorzystaniu lokalnych zasobów rozwojowych,
- aktywnego uczestniczenia w programach rozwoju,
- dostrzeżenie w podejmowanych programach rozwoju lokalnego korzyści indywidualnych i ogólnospołecznych itp.

Uspołecznienie budowy strategii rozwoju lokalnego gwarantuje powstanie takiej strategii, która jest tożsama z potrzebami lokalnej społeczności ponieważ:

- władze gminy nie zawsze wiedzą czego chcą i oczekują jej mieszkańcy; wspólne określenie celów rozwoju pozwoli jak najpełniej uwzględnić potrzeby mieszkańców oraz możliwości i środki władz, które mogą być przeznaczone na zaspokojenie tych potrzeb;
- udział mieszkańców przy wyborze celów rozwoju i dróg ich osiągnięcia wyeliminuje protesty społeczne, które mogą się pojawić w momencie narzucania przez władze niektórych rozwiązań;
- wspólne określenie celów zapewni świadome zaangażowanie mieszkańców przy ich realizacji.

2. PRZEBIEG PRAC NAD STRATEGIĄ

Strategia została opracowana metodą społeczno-ekspercką. Metoda ta opierała się na planowaniu grupowym, czyli twórczym działaniu mieszkańców Gminy Lipowiec Kościelny w procesie tworzenia strategii, najczęściej wspomaganym udziałem konsultantów podczas czterech warsztatów. Został powołany zbiorowy podmiot reprezentujący lokalną społeczność, czyli zespół, który jest zbiorowym autorem strategii, powołany z przedstawicieli różnych środowisk gminy pod nazwą Zespołu Opracowującego Strategię. ZOS pracował na warsztatach Autonomiczne opinie członków ZOS zostały wykorzystane do oceny uwarunkowań rozwojowych gminy, sformułowania wizji rozwoju, zdefiniowania głównych problemów rozwojowych, określenia słabych i mocnych stron, szans i zagrożeń gminy oraz określenia strategicznych programów gospodarczych. We wszystkich etapach prac kierowano się zasadą apolityczności i działania w duchu współpracy dla dobra wszystkich mieszkańców gminy.

Prace nad budową Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Lipowiec Kościelny polegały na:

- zaangażowaniu różnorodnych uczestników – liderów lokalnych reprezentujących społeczność gminy;
- uczestnictwie lokalnych liderów w warsztatach ukierunkowanych na rozwiązanie określonych problemów, którzy zatwierdzali wyniki każdego kolejnego etapu prac i przygotowywali wnioski do następnych etapów;
- pracy konsultantów, którzy moderowali przebieg warsztatów i dopracowywali materiał od strony merytorycznej w okresach pomiędzy warsztatami;
- uczestnictwie mieszkańców gminy, którzy byli informowani o przebiegającym procesie, uczestniczyli w warsztatach, wypowiedzieli także swoje opinie w ankiecie dotyczącej problemów lokalnych i celów rozwoju miasta.

Dokumenty diagnostyczne: „*Audyt Zrównoważonego Rozwoju Gminy Lipowiec Kościelny*”¹ oraz „*Ocena poziomu dostosowania stanu środowiska Gminy Lipowiec Kościelny do standardów Unii Europejskiej*” powstały w sposób ekspercki.

¹„*Audyt Zrównoważonego Rozwoju*” zawiera analizę i ocenę gminy według aktualnego stanu wskaźników w porównaniu do gmin wiejskich w Polsce

Pomoc konsultancka przy budowie strategii dotyczyła trzech płaszczyzn: merytorycznej, metodycznej i organizacyjnej.

Płaszczyzna:		
merytoryczna	metodyczna	organizacyjna
<ul style="list-style-type: none"> - przeprowadzono identyfikację problemów środowiskowych gminy - zdefiniowano silne i słabe strony gminy oraz szanse i zagrożenia (analiza SWOT) - określono wizję rozwoju gminy oraz cel nadrzędny - określono cele główne strategii ekorozwoju 	<ul style="list-style-type: none"> - ustaleniu metod badań i analiz niezbędnych do stworzenia raportu o stanie gminy - ustaleniu harmonogramu działań oraz zakresów tematycznych opracowywanych przez konsultantów - stosowaniu metody burzy mózgów w celu pozyskania maksymalnej ilości informacji - wykorzystaniu najnowszych metod aktywizowania społeczeństwa oraz zastosowanie nowych technik komunikowania - wypracowanie metody opracowania strategii 	<ul style="list-style-type: none"> - wyłoniono grupę liderów lokalnych - przeprowadzono serię warsztatów - zdefiniowano główne obszary problemowe i powołano zespoły celem ich dokładnych analiz - pozyskano media i sponsorów

Cztery warsztaty oraz konsultacje umożliwiły analizę różnorodnych informacji oraz wypracowanie i wybór optymalnych rozwiązań dla gminy. W trakcie warsztatów wykorzystane zostały zróżnicowane metody: moderacja wizualna, „burza mózgów” oraz prezentacje. Ustalenia warsztatów podlegały dopracowaniu i uszczegółowieniu, w tym na drodze konsultacji społecznej.

Harmonogram pracy warsztatowej nad Strategią Zrównoważonego Rozwoju Gminy
Lipowiec Kościelny:

	Data	Przebieg
I WARSZTAT	3. XII. 2002	<ul style="list-style-type: none"> - powołanie zespołu opracowującego strategię (ZOS); - zapoznanie uczestników z metodologią opracowania strategii; - prezentacja diagnozy stanu gminy – audyt zrównoważonego rozwoju gminy; - wstępne określenie wizji i problemów rozwoju gminy.
II WARSZTAT	13. I. 2003	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawienie i przyjęcie wyników prac I warsztatu: wizji i problemów rozwoju gminy oraz audytu zrównoważonego rozwoju gminy; - prezentacja analizy podmiotów instytucjonalnych i decydentów – stakeholders; - przeprowadzenie analizy SWOT; - określenie celów rozwoju gminy.
III WARSZTAT	20. I. 2003	<ul style="list-style-type: none"> - prezentacja dotychczasowych ustaleń i elementów strategii; - określenie listy celów szczegółowych rozwoju gminy; - określenie hierarchii celów, zadań i działań; - dyskusja dotycząca systemu zarządzania i monitoringu strategii.
IV WARSZTAT	20. II. 2003	<ul style="list-style-type: none"> - podsumowanie dotychczasowej pracy ZOS; - dopracowanie listy celów, zadań i działań; - wypracowanie wskaźników monitoringu strategii oraz systemu zarządzania strategią.

3. ETAPY BUDOWY STRATEGII ROZWOJU

Formułowanie strategii zrównoważonego rozwoju sprowadza się do odpowiedzi na podstawowe i wzajemnie powiązane pytania:

Gdzie jesteśmy? W jakim punkcie rozwoju znajduje się gmina?	⇒	DIAGNOZA: stan, problemy: SŁABE I MOCNE STRONY GMINY
Gdzie chcemy się znaleźć? Do czego zmiierzamy?	⇒	WIZJA GMINY, SZANSE I ZAGROŻENIA, CELE STRATEGICZNE
W jaki sposób to zrobić?	⇒	PLAN OPERACYJNY: zadania (działania) i instrumenty ich realizacji

Proces budowy strategii rozwoju gminy można podzielić na poszczególne etapy, które z kolei będą składały się z szeregu etapów cząstkowych. W pierwszym etapie chodzi o **diagnozę stanu** istniejącego w gminie. Pomocnymi okazały się:

- Audyt Zrównoważonego Rozwoju Gminy Lipowiec Kościelny - wieloaspektowa diagnoza stanu gminy, opracowana w oparciu o wskaźniki, pozwalająca porównać gminę do innych polskich gmin wiejskich;
- Ocena poziomu dostosowania stanu środowiska Gminy Lipowiec Kościelny do standardów Unii Europejskiej. Opracowana w ramach projektu „To a EU environmental compliance audit for local authorities in Poland and Lithuania” finansowanego przez program Phare Access - diagnoza, na ile gmina spełnia kryteria ochrony środowiska wg przepisów stosowanych w Unii Europejskiej.

Ustalenia tych dwóch dokumentów pozwoliły określić potrzeby gminy Lipowiec Kościelny oraz dały podbudowę do opracowania analizy SWOT.

Kolejnym krokiem w pracach nad gminną strategią rozwoju jest sformułowanie wizji rozwoju gminy, czyli jej obrazu za 10-15 lat. **Wizja gminy** to obraz jej przyszłego stanu, do którego będzie się dążyć uwzględniając dobro środowiska i potrzeby mieszkańców. Ten przyszły stan może określać pożądane cechy środowiska naturalnego, skalę rozwoju gospodarczego, funkcjonowania służb publicznych, czy też poziomu życia mieszkańców. Poprzez stworzenie wizji przyszłości tworzy się ramy, które pozwolą lepiej podejmować decyzje, dotyczące wyznaczania celów i sposobów i ich realizacji w procesie budowania strategii.

Gmina przyjmując określoną strategię powinna zbilansować swoje słabe i mocne strony, możliwości i zagrożenia oraz wyodrębnić problemy. **Analiza SWOT**² pozwala na przeprowadzenie tego typu bilansów. Walory gminy (mocne strony gminy i szanse pojawiające się w jej otoczeniu teraz i potencjalne w przyszłości) utożsamiane są z potencjałem: gospodarczym, intelektualnym, kulturalnym, przyrodniczym itp. Ograniczenia rozwoju (bariery) to takie uwarunkowania, które stanowią lub mogą stanowić istotne utrudnienie w procesie rozwoju gminy – są to słabe strony gminy i zagrożenia pojawiające się w jej otoczeniu obecnie i potencjalnie w przyszłości.

Należy sformułować **drzewo celów**, poprzez wskazanie celu pierwszego rzędu (nadrzędnego). Cel ten ma charakter ogólny i wyraża się w zapewnieniu ludziom odpowiedniego poziomu i szans rozwoju na przyszłość. Cel nadrzędny jest agregatem obejmującym wiele celów cząstkowych – są to cele główne. Cele główne strategii odpowiadają na pytanie jaki rozwój, jakie kierunki działań zapewnią gminie realizację celu nadrzędnego? Przyjmujemy, że cele główne osiągniemy w całości, a za ich realizację ponosimy pełną odpowiedzialność.

Każda strategia musi mieć swój **system oceny (monitoringu)**, na ile realizacja poszczególnych zadań posunęła się do przodu oraz czy zbliżamy się do osiągnięcia zakładanych celów. Taki system umożliwi wprowadzanie zmian w trakcie - jeśli trzeba coś poprawić - i powoduje, że strategia nie staje się dokumentem sztywnym.

Na następnej stronie umieszczona została rama logiczna Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Lipowiec Kościelny zgodna z zasadami Agendy 21.

² SWOT- Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats – mocne strony, słabe strony, możliwości, zagrożenia.

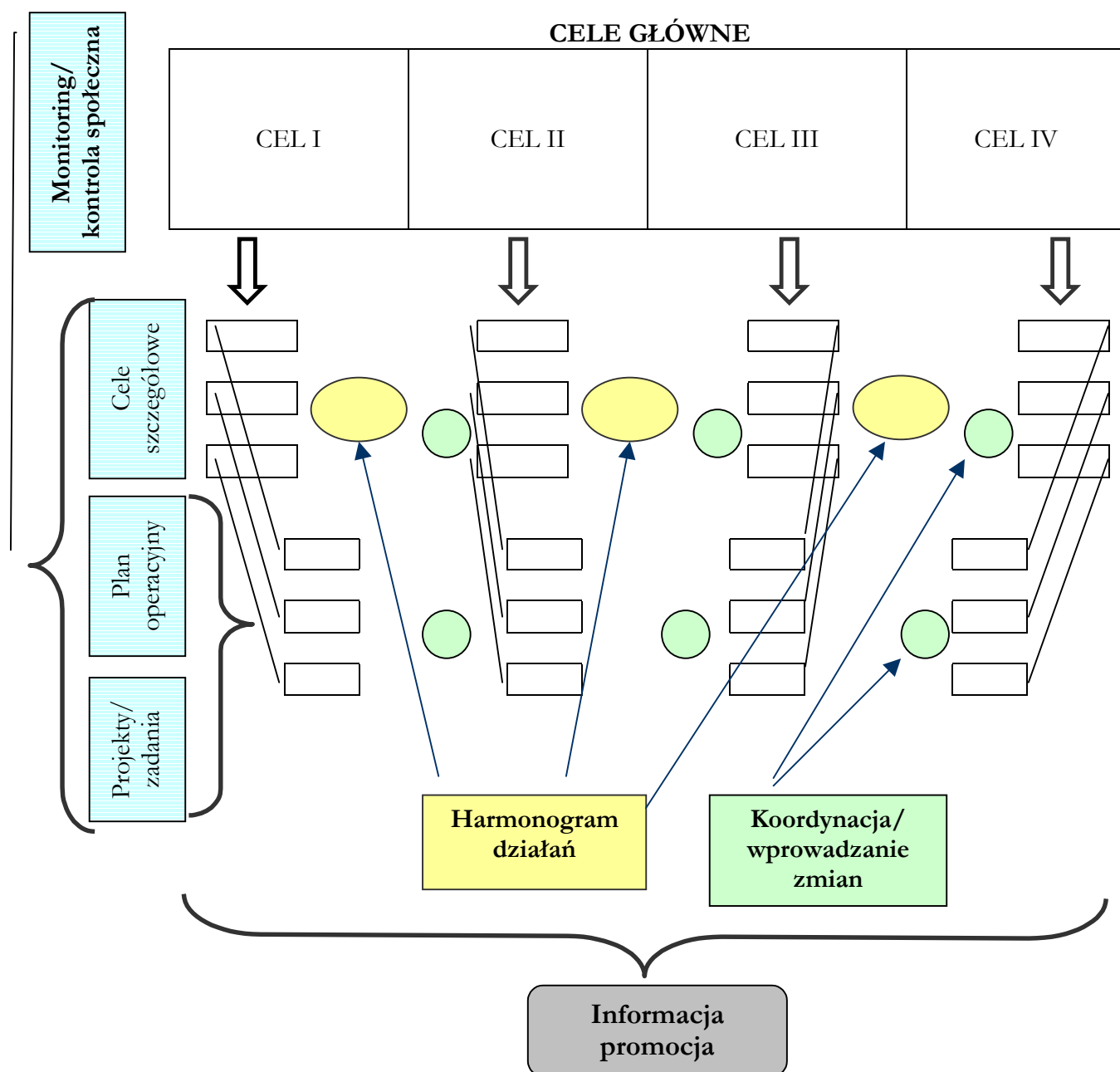
WIZJA GMINY LIPOWIEC KOŚCIELNY W 2015 ROKU

CEL NADRZĘDNY

CELE GŁÓWNE

ROZDZIAŁ II SYNTETYCZNA OCENA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU GMINY

W trakcie prac nad strategią określono uwarunkowania rozwojowe gminy, czyli zarówno czynniki sprzyjające jak i ograniczenia. Zostały uwzględnione informacje wynikające z przeprowadzonych w trakcie warsztatów analiz:

- analizy SWOT – silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń rozwoju gminy;
- analizy ustaleń „Audytu Zrównoważonego Rozwoju Gminy Lipowiec Kościelny”, wykonanego w ramach prac nad strategią;
- ustalenia problemów rozwoju gminy.

Wszystkie analizy przeprowadzono w układzie ładów, rozpatrując:

- ład środowiskowy,
- ład gospodarczy,
- ład społeczny
- i zarządzanie.

Analiza strategiczna opierająca się na kombinacji mocnych i słabych stron gminy, dotyczących teraźniejszości na tle szans i zagrożeń pojawiających się w otoczeniu gminy w przyszłości, określana jako **analiza SWOT** została wstępnie opracowana na II warsztacie, później dopracowana i zaakceptowana na III warsztacie. Stanowi ona połączenie elementów diagnostycznych (stan obecny, wewnątrz gminy) z elementami prognostycznymi (szanse realizacji wizji rozwoju gminy).

Analiza SWOT została zaprezentowana na następnych stronach w podziale czynniki sprzyjające rozwojowi oraz na ograniczenia rozwoju w poszczególnych sferach gminy: sferze środowiskowej, gospodarczej, społecznej i zarządzania.

1. Czynniki sprzyjające rozwojowi to elementy na których należy oprzeć rozwój gminy, to takie uwarunkowania, które umożliwiają realizację koncepcji rozwoju.

Zalicza się do nich:

- silne strony gminy (z analizy SWOT),
- szanse pojawiające się w jej otoczeniu teraz i potencjalne w przyszłości (z analizy SWOT).

ŁAD ŚRODOWISKOWY

Mocne strony

- Zwodociągowanie całej gminy
- Zorganizowany odbiór odpadów komunalnych
- Duże zróżnicowanie ukształtowania terenu (walory turystyczne), duża lesistość (30%)
- Zwiększająca się ilość kotłowni ogrzewanych olejem – placówki publiczne
- Zalew „Ruda” na terenie gminy
- 95% powierzchni gminy objęte strefą krajobrazu chronionego
- Pozyskiwanie funduszy z WFOŚ i GW
- Odpowiednie warunki do produkcji żywności ekologicznej
- Edukacja ekologiczna młodzieży

Szanse zewnętrzne

- Zmiana polityki państwa na zdecydowanie proekologiczną
- Wykorzystanie położenia geograficznego w obrębie Zielonych Płuc Polski
- Wzrost znaczenia w Europie terenów czystych ekologicznie
- Wzrost poziomu życia i upowszechnienie aktywnych form spędzania czasu wolnego
- Wypromowanie zdrowego trybu życia i potrzeb rekreacyjnych
- Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa w kraju
- Ukształtowanie potrzeb w zakresie kontaktu z przyrodą

ŁAD GOSPODARCZY

Mocne strony

- Warunki korzystne do rozwoju agroturystyki
- Dobry stan środowiska naturalnego
- Rozległe tereny leśne – baza dla przemysłu drzewnego
- Atrakcyjność terenów przeznaczonych pod inwestycje
- Duży zasób siły roboczej
- Zbieranie runa leśnego jako dodatkowego źródła dochodu
- Wykorzystanie drewna jako materiału opałowego
- Rozbudowana sieć wodociągowa
- Rozwinięta sieć telekomunikacyjna (nowoczesna centrala cyfrowa)
- Funkcjonowanie gorzelnii
- Możliwość zastosowania ulg i zwolnień podatkowych

Szanse zewnętrzne

- Wzrost gospodarczy kraju
- Polityka regionalna państwa
- Możliwość pozyskania funduszy pomocowych
- Możliwość rozwoju agroturystyki
- Upowszechnianie zdrowego trybu życia
- Możliwość przetwarzania produktów rolnych
- Program wspierania MŚP

ŁAD SPOŁECZNY

Mocne strony

- Bliskość miasta Mławy
- Dobry poziom wykształcenia mieszkańców
- Dostateczne reprezentowanie gminy za zewnątrz (sport, konkursy, zespoły artystyczne)
- Coraz lepsze funkcjonowanie szkół
- Wspieranie utrzymania Komisariatu Policji
- Potencjał ludzki
- Potencjał młodych ludzi posiadających chęć kształcenia

Szanse zewnętrzne

- Zmiana polityki społecznej państwa i zapewnienie dostatecznych środków
- Otwarcie granic z Unią Europejską
- Uzyskanie wsparcia zewnętrznego na działania społeczno-kulturalne
- Upowszechnianie zdrowego trybu życia i dbania o kulturę fizyczną
- Zwiększenie środków finansowych na kulturę i oświatę
- Zmniejszenie bezrobocia – rozwój usług okołoturystycznych
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi

ZARZĄDZANIE

Mocne strony

- Kompetentna kadra
- Łatwy dostęp do informacji
- Dobra komunikacja wewnętrzna
- Wolne tereny pod inwestycje
- Opracowane Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy
- Szybkie i terminowe załatwianie spraw
- Dobre powiązania komunikacyjne z otoczeniem
- Rozproszona zabudowa
- Dobry układ komunikacyjny, rozbudowana sieć dróg

Szanse zewnętrzne

- Uporządkowanie spraw finansowania gminy
- Zmiana polityki państwa
- Wzrost zainteresowania kulturą regionalną
- Możliwość uzyskiwania znacznych środków finansowych na rozwój nowoczesnej infrastruktury technicznej

2. Ograniczenia rozwoju to takie uwarunkowania, które stanowią lub mogą stanowić istotne utrudnienie w procesie rozwoju gminy.

Zalicza się do nich:

- słabe strony gminy (z analizy SWOT),
- zagrożenia pojawiające się obecnie w otoczeniu gminy i mogące potencjalnie wystąpić w przyszłości (z analizy SWOT),
- występujące problemy rozwoju (z analizy problemów rozwoju).

W trakcie warsztatów uczestnicy zgłosili problemy, które posiadają następujące cechy:

- opisują stan istniejący,
- negatywnie wpływają na rozwój gminy,
- posiadają wartości mające wpływ na realizację strategii

Problemy wypracowane na I warsztacie zostały wykorzystane przy analizie SWOT (pozwoliły określić słabe strony gminy i zagrożenia zewnętrzne gminy)³.

ŁAD ŚRODOWISKOWY

Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">- Niska jakość wody z ujęcia w Lipowcu- Nieuporządkowana gospodarka odpadami – brak segregacji odpadów- Niskie wykorzystanie walorów krajobrazowych w celach turystycznych- Duża ilość ogrzewania tradycyjnego – gospodarstwa indywidualne- Brak filtrów na kominach zakładów przemysłowych- Brak rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków, brak oczyszczalni- Słabe zagospodarowanie terenów przylegających do zalewu- Brak świadomości skutków wypalania traw- Niewystarczające środki finansowe gminy- Niska świadomość ekologiczna części mieszkańców
Zagrożenia zewnętrzne
<ul style="list-style-type: none">- Małe zaangażowanie państwa na ekologię w zakresie finansowym i edukacyjnym- Małe środki finansowe z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska- Złe przepisy prawne, błędy ustawodawstwa- Niebezpieczeństwo zanieczyszczenie wód podziemnych

³ Problemy wypracowane podczas pierwszego warsztatu zawiera załącznik.

ŁAD GOSPODARCZY

Słabe strony

- Niewykorzystanie walorów krajobrazowych w celu rozwoju i przyciągnięcia inwestorów
- Nerozwinięte przetwórstwo rolno-spożywcze
- Gleby niskiej kategorii
- Słaba kondycja finansowa firm z terenu gminy
- Brak miejsc pracy
- Brak przygotowania do pozyskiwania funduszy pomocowych
- Brak oczyszczalni ścieków
- Niski stopień gazyfikacji
- Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna
- Brak środków niezbędnych do rozwoju agroturystyki
- Mała siła nabywcza ludności
- Migracja młodych i wykształconych ludzi z powodu braku perspektyw życiowych
- Zniechęcenie, marazm, mała aktywność mieszkańców w kierunku poprawy własnego losu

Zagrożenia zewnętrzne

- Słaby rozwój przetwórstwa
- Niskie ceny płodów rolnych
- Konkurencja rolników unijnych
- Niestabilność przepisów prawnych
- Nadmierny fiskalizm Państwa
- Brak preferencyjnych kredytów dla MŚP

ŁAD SPOŁECZNY

Słabe strony

- Utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej
- Brak apteki
- Brak programu aktywnej pomocy przy tworzeniu miejsc pracy
- Wysokie bezrobocie i zubożenie społeczeństwa
- Brak funduszy na koła zainteresowań w szkołach
- Brak miejsc do samorealizacji młodzieży (koła zainteresowań, kluby)
- Niewystarczająca ilość sal gimnastycznych
- Brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego
- Zniechęcenie i pesymizm związane z brakiem perspektyw życiowych
- Brak kapitału wewnętrznego
- Niska stopa życiowa części mieszkańców
- Niski stopień zaradności mieszkańców w kierunku poprawy własnej sytuacji

Zagrożenia zewnętrzne

- Niedostateczna opieka socjalna państwa
- Niespójne ustawodawstwo
- Brak systemu łagodzenia społecznych skutków transformacji ustrojowej
- Brak stabilnej polityki finansowej państwa
- Niedostateczna opieka socjalna państwa
- Brak środków na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu
- Niedofinansowanie instytucji państwowych i społecznych
- Zła infrastruktura służby zdrowia
- Wzrastające bezrobocie
- Brak środków na prawidłowe funkcjonowanie policji

ZARZĄDZANIE

Słabe strony

- Brak inicjatywy społecznej
- Niskie dochody gminy spowodowane:
 - a). bezrobociem;
 - b). brakiem przemysłu;
 - c). złą koniunkturą w rolnictwie.
- Brak obiektów bazy turystycznej
- Brak ścieżek rowerowych
- Brak gazu ziemnego
- Nieuporządkowana gospodarka odpadami
- Brak oczyszczalni ścieków

Zagrożenia zewnętrzne

- Polityka państwa dot. zwiększania ilości zadań bez zabezpieczenia środków
- Niestabilność przepisów prawa
- Nieskuteczność w egzekwowaniu przepisów prawa miejscowego, w szczególności w zakresie ład przestrzennego i estetyki
- Obojętność społeczeństwa na kwestie ład przestrzennego
- Brak wspierania przez państwo form budownictwa

ROZDZIAŁ III WIZJA I CELE ROZWOJOWE GMINY

1. WIZJA ROZWOJU GMINY LIPOWIEC KOŚCIELNY

Wizja rozwoju nie jest rejestrem zadań do wykonania, a jedynie określeniem przyszłego stanu gminy, którego osiągnięcie jest uwarunkowane wykonaniem wielu działań szczegółowych. Wypracowana wizja gminy Lipowiec Kościelny określa ideę i ogólny kierunek jej rozwoju oraz pośrednio dziedziny, którymi gmina powinna się zajmować.

Wypracowana **wizja zrównoważonego rozwoju Gminy Lipowiec Kościelny** oznacza więc przyszły stan gminy, funkcjonującej według zasad gwarantujących jej trwały i zrównoważony rozwój. Gwarantuje ona obraz gminy zintegrowanej wewnętrznie i zewnętrznie, a także poszanowanie zasobów środowiska przez społeczność lokalną.

Wizja Gminy Lipowiec Kościelny w 2015 roku:

1. Czysta gmina, skutecznie chroniąca swoje zasoby środowiska przyrodniczego i kulturowego; z architekturą komponującą się z przyrodą, z wysoką estetyką zabudowy i obejść.
2. Kształtująca (rozwijająca) gospodarkę lokalną:
 - a. Rolnictwo z silnie zaznaczonym udziałem produktów ekologicznych;
 - b. Przetwórstwo spożywcze z wytworzeniem markowych produktów, charakterystycznych dla gminy;
 - c. Agroturystyka, dostosowana do specyfiki regionu;
 - d. Usługi o zróżnicowanym sektorze, zaspakajające potrzeby mieszkańców i gości, z udziałem rzemiosła i rękodziela;
 - e. Wielokierunkowy (wielofunkcyjny) rozwój wsi z wykorzystaniem źródeł dochodów poza rolnictwem.

3. Gmina dysponująca sprawnym systemem obsługi mieszkańców: z odpowiednią infrastrukturą techniczną (wysypiskami śmieci, segregowaniem odpadów, wtórnym przerobem materiałów odpadowych, oczyszczalnią ścieków, płytami obornikowymi i zbiornikami na gnojownicę, stacją uzdatniania wody pitnej) oraz infrastrukturą społeczną (opieką zdrowotną, opieką społeczną i poczuciem bezpieczeństwa socjalnego, zaspokajająca zróżnicowane potrzeby mieszkaniowe i edukacyjne).

4. Gmina stwarzająca mieszkańcom warunki do samorealizacji w zakresie atrakcyjnej pracy, możliwości kształcenia się i dostępu do kultury, sportu i rekreacji; ze świadomymi i doinformowanymi mieszkańcami o wysokich kwalifikacjach, z wyrównującym się poziomem życia między miejscowościami gminy.

5. Gmina zarządzana profesjonalnie: przyjazna mieszkańcom, współpracująca z innymi samorządami, aktywna w kontaktach zewnętrznych, zabiegająca o inwestorów.

6. Posiadająca ułatwiony dostęp z zewnątrz i dobre powiązania komunikacyjne, sprawny i bezpieczny układ komunikacji drogowej, powiązany z otoczeniem siecią ścieżek rowerowych.

2. CEL NADRZĘDNY

Kontynuacją wypracowanej wizji zrównoważonego rozwoju gminy jest określenie jej **celu nadrzędnego** - określającego w sposób hasłowy istotę wizji. Wyraża on podstawową ideę przyszłego rozwoju gminy Lipowiec Kościelny i określa stan jaki mamy szansę - pod warunkiem podjęcia działań zapisanych w strategii - osiągnąć. Cel nadrzędny został sformułowany następująco:

Zasobna i przyjazna gmina z odpowiednią infrastrukturą techniczną i społeczną, rozwijająca się w zgodzie z naturą dzięki rozwojowi produkcji i przetwórstwa rolno-spożywczego oraz agroturystyki.

3. CELE GŁÓWNE I SZCZEGÓŁOWE

Cele główne strategii odpowiadają na pytanie, jaki rozwój, jakie kierunki działań zapewnią gminie realizację celu nadrzędnego?

Etap formułowania głównych celów strategicznych to etap konkretyzacji ogólnych postulatów określonych w wizji rozwoju gminy. Definiowanie tych celów to identyfikacja spraw, które mają kluczowe znaczenie z punktu widzenia rozwoju gminy. ZOS określił cele główne. Których realizacja umożliwi władzom gminy zrealizowanie określonej wizji. W związku z powyższym wytyczono następujące w odniesieniu do poszczególnych ładów:

• **Ład środowiskowy - Podniesienie walorów przyrodniczych gminy**

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej (przyjętą w 1997 roku) należy kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju. Oznacza to konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska oraz rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego. Skuteczną drogą realizacji celów ochrony środowiska jest „zasada zarządzania przez środowisko”. Osiągnięcie istotnej poprawy stanu środowiska przyrodniczego w Polsce musi zostać zrealizowane jeszcze w okresie przedakcesyjnym lub w początkowych latach akcesji. Istnieje obowiązek sporządzenia kompleksowego programu ochrony środowiska w jednostkach samorządowych do .

Poprawa stanu środowiska, estetyki gminy: likwidacja zagrożeń środowiska, podnoszenie jego walorów oraz podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy ma bardzo duże znaczenie zarówno z punktu widzenia podnoszenia standardu życia mieszkańców (zdrowie, poszanowanie tradycyjnych wartości obyczajowych i kulturowych, podniesienie atrakcyjności rezydencjalnej i pośrednio tworzenie zachęt do lokowania na obszarze gminy rozmaitych przedsięwzięć gospodarczych, głównie związanych z agroturystyką, przetwórstwem i rolnictwem ekologicznym), jak i z punktu widzenia podnoszenia konkurencyjności regionu. Gmina Lipowiec Kościelny ze względu na położenie (ponad 90% terenu gminy należy do obszaru krajobrazu chronionego, przez gminę przebiegają szlaki turystyczne) ma możliwość wypromowania się jako gmina z rozwiniętą agroturystyką. W tym celu należy podjąć działania podnoszące konkurencyjność przyrodniczą gminy, rozwijające walory przyrodnicze oraz porządkujące gospodarkę odpadami i wodno-kanalizacyjną.

• **Ład gospodarczy - Pobudzenie aktywności gospodarczej**

Aktywizacja gospodarcza służy likwidacji zapóźnień cywilizacyjnych, stymulacji wzrostu w lokalnej sferze gospodarczej oraz poprawie dochodów i warunków życia ludności. Osiągnięcie tego celu jest możliwe poprzez szereg czynności, np. aktywizację rozwoju gminy poprzez wspieranie funkcji lokalnych usług publicznych (takich jak oświata, szkolnictwo, ochrona

zdrowia, kultura) i transferu technologii, wykorzystanie walorów turystycznych tych ośrodków; wspieranie rozwoju lokalnego przetwórstwa rolno-spożywczego; restrukturyzację rozwoju infrastruktury technicznej; stymulowanie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy poprzez wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw; wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych głównie chodzi tu o rozwój funkcji agroturystycznej.

• **Ład społeczny - Podniesienie poziomu życia mieszkańców**

Osiągnięcie tego celu jest bardzo istotnym elementem „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Lipowiec Kościelny”. Przechodzenie z gospodarki przemysłowej do gospodarki informacyjnej, gospodarki opartej na wiedzy sprawia, że o wypracowaniu przewagi konkurencyjnej w coraz większym stopniu decydują edukacja i ciągle doskonalenie umiejętności mieszkańców gminy - umożliwiając rozwój zasobów ludzkich. Zarządzanie informacją, jej jakość, szybkość przepływu są zasadniczymi czynnikami konkurencyjności w społeczeństwie informacyjnym. decydujące znaczenie w jego rozwoju społeczeństwa informacyjnego ma informacja i wiedza, która staje się zasobem strategicznym obok tradycyjnych czynników: ziemi, pracy i kapitału. Działania mające na celu poprawę poziomu i warunków wykształcenia i kultury są dzisiaj szczególnie ważne. Poprawa świadomości obywatelskiej, warunków zdrowia mieszkańców i stanu bezpieczeństwa publicznego powinno znajdować swój wyraz w rozwijaniu instytucji infrastruktury społecznej oraz w aktywnym udziale mieszkańców w życiu publicznym gminy.

• **Zarządzanie - Podniesienie jakości zarządzania i infrastruktury technicznej**

Dobre zarządzanie i rozwinięte systemy gminnej infrastruktury technicznej w sposób podstawowy warunkują możliwości rozwoju gminy. Wykorzystanie szansy wynikającej z korzystnego położenia Gminy Lipowiec Kościelny nie będzie możliwe bez osiągnięcia wskazanego celu. Właściwa polityka promocyjna i inwestycyjna jest istotnym warunkiem podnoszenia atrakcyjności gminy pod względem potencjalnych możliwości inwestycyjnych, np. usługowych i wielu innych przyczyniających się do polepszenia warunków życia. Działania powinny być skoncentrowane na zwiększeniu efektywności gospodarowania finansami, poprawie estetyki i funkcjonalności przestrzeni gminnej oraz rozwijaniu szerokiego wachlarza usług.

Zidentyfikowane w ten sposób cele stanowiły punkt wyjścia dla dalszych szczegółowych prac analitycznych, w wyniku których powstało „drzewo celów”, w którym centralne miejsce zajmują cele główne strategii w układzie ładów.

Podniesienie walorów przyrodniczych gminy

Likwidacja zagrożeń środowiska

Wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy

Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców

Wdrożenie kompleksowego systemu gospodarki odpadami

Zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych (ok. 95% pow. gminy leży w obszarze chronionego krajobrazu)

Wdrożenie programu edukacji ekologicznej

Wdrożenie kompleksowego systemu oczyszczania ścieków

Zwiększenie lesistości gminy

Utworzenie rzetelnego systemu informacji ekologicznej

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych

Tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki, turystyki weekendowej, przyrodniczej i kwalifikowanej oraz rekreacji

Uspołecznienie problemów z zakresu ekologii

Eliminowanie zanieczyszczeń powietrza i nadmiernego hałasu

Tworzenie warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa żywności

Wspieranie proekologicznych działań szkół

Pobudzenie aktywności gospodarczej

Przyciągnięcie inwestycji źródłem nowych miejsc pracy tworzenia	Wykorzystanie walorów i zasobów przyrodniczych gminy	Tworzenie warunków do aktywizacji gospodarczej
--	---	---

Wykształcenie tzw. "korzystnego klimatu inwestycyjnego"	Wspieranie produkcji żywności ekologicznej	Wspieranie sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)
Promocja gminy, prowadzenie marketingu lokalnego i regionalnego	Tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki, turystyki weekendowej, przyrodniczej i kwalifikowanej oraz rekreacji	Integracja lokalnego środowiska biznesowego
Wzbogacenie infrastruktury technicznej	Rozwój usług agroturystycznych	Wsparcie nowych zakładów przetwórczych
Wydzielenie i przygotowanie terenów pod inwestycje	Zagospodarowanie stawów	Pobudzenie lokalnej aktywności gospodarczej
	Rozwój sektora usług i produkcja towarów oparta na wykorzystaniu lokalnych zasobów (runo leśne, żwir, piasek)	Powiązanie ulg podatkowych z tworzeniem miejsc pracy
	Tworzenie warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa żywności	Przygotowanie młodzieży do podejmowania samodzielnej działalności gospodarczej
		Edukacja młodzieży z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy

Podniesienie poziomu życia mieszkańców

Podniesienie poziomu edukacji	Poprawa opieki zdrowotnej i społecznej	Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa	Pobudzenie aktywności społecznej
--------------------------------------	---	--	---

Wzmocnienie materialne oświaty w gminie	Zapewnienie systemu opieki zdrowotnej na poziomie odpowiadającym potrzebom mieszkańców	Propagowanie zdrowego i aktywnego trybu życia	Rozwój sportu i aktywnego spędzania czasu
Podnoszenie kwalifikacji kadry	Rozwój edukacji prozdrowotnej	Bogata oferta spędzania czasu wolnego	Rozwój bazy kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej
Poprawa jakości nauczania w szkołach	Otwarcie apteki	Przeciwdziałanie patologiom społecznym	Aktywizacja instytucji kultury i sportu do organizacji zajęć dzieci i młodzieży
Wprowadzenie języków obcych w nauczaniu zintegrowanym klas I-III	Usprawnienie pomocy społecznej	Współpraca na liniach dom, rodzina, szkoła, kościół, organizacje pozarządowe, policja	Tworzenie warunków do pozostawania młodych na wsi (kluby młodzieżowe, grupy zainteresowań, organizowanie imprez sportowych i kulturalnych)
Wprowadzenie drugiego języka obcego w klasach IV-VI i gimnazjum		Poprawa funkcjonowania policji dzięki odpowiedniemu wyposażeniu	Wypromowanie charakterystycznych cyklicznych imprez
Kształcenie ustawiczne dorosłych i podnoszenie kwalifikacji mieszkańców			Aktywna społeczność lokalna

Podniesienie jakości zarządzania i infrastruktury technicznej

Dobre zarządzanie gminą

Uzyskanie pełnej infrastruktury technicznej

Podniesienie jakości ładu przestrzennego i estetyki

Wykorzystanie nowoczesnych narzędzi zarządzania (planowania długo- średnio- i krótkookresowego, WPI, zarządzania jakością)	Wdrożenie kompleksowych systemów gospodarki odpadami i oczyszczania ścieków	Ochrona krajobrazu jako istotnego waloru
Pozyskanie lokalnych liderów w celu pobudzenia (uaktywnienia) inicjatywy społ.	Poprawa nawierzchni dróg i ulic w gminie	Opracowanie i wdrożenie programu promocji lokalnych wartości architektonicznych
Wspieranie działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji pracowników gminy	Stacja uzdatniania wody pitnej	Poprawa estetyki zabudowy
Doskonalenie pracy Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych (program: Przyjazny Urząd)	Ograniczenie niskiej emisji	Promowanie estetyki i czystości zagród na terenie gminy (ogłaszanie konkursów w tym zakresie, nagradzanie najlepszych)
Pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji komunalnych i infrastruktury społecznej		
Pobudzenie przedsiębiorczości poprzez przygotowanie odpowiednich terenów i ulgi podatkowe		
Opracowanie przejrzystych zasad i kryteriów gospodarowania środkami publicznymi		

ROZDZIAŁ IV ZARYS PLANU OPERACYJNEGO STRATEGII

Działania	Termin realizacji	Podmioty wykonujące lub współpracujące
Ład środowiskowy (E) - Podniesienie walorów przyrodniczych gminy		
E.1 Likwidacja zagrożeń środowiska		
1.1 Wdrożenie kompleksowego systemu gospodarki odpadami		
1.1.1 Opracowanie planu gospodarki odpadami	VI. 2004	Gmina
1.1.2 Segregacja odpadów	2003 - 2004	Gmina, związek, inwestorzy zewnętrzni, mieszkańcy
1.1.3 Utylizacja odpadów	2003 - 2008	Związek gmin
1.1.4 Likwidacja dzikich wysypisk	2003 - 2015	Gmina, właściciele nieruchomości
1.2 Wdrożenie kompleksowego systemu oczyszczania ścieków		
1.2.1 Budowa oczyszczalni ścieków	2005 - 2015	Gmina
1.2.2 Budowa oczyszczalni przydomowych	2005 - 2015	Gmina, właściciele nieruchomości
1.2.3 Budowa kanalizacji z podłączeniem do oczyszczalni	2010 - 2015	Gmina
1.2.4 Podczyszczanie kanalizacji deszczowej	2004 - 2010	Gmina, zarządcy dróg, przedsiębiorcy
1.3 Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych		
1.3.1 Wdrożenie systemu monitoringu zanieczyszczenia wód	2005	WIOŚ
1.3.2 Współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie ochrony wód podziemnych i	2003 - 2015	Gmina, Powiat, sąsiednie gminy, rolnicy
1.3.4 Plyty gnojowe, zbiorniki na gnojowice, uszczelnienie szamb	2004 - 2010	Właściciele nieruchomości
1.4 Eliminowanie zanieczyszczeń powietrza i nadmiernego hałasu		
1.4.1 Ograniczenie niskiej emisji	2004 - 2015	Gmina
1.4.2 Gazyfikacja gminy	2008 - 2015	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo
1.4.3 Zieleń izolacyjna wzdłuż ulic i powierzchniowych dróg	2006 - 2015	Administratorzy dróg, Gmina

Działania	Termin realizacji	Podmioty wykonujące lub współpracujące
E.2 Podniesienie walorów przyrodniczych gminy		
2.1 Zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych (ok. 95% pow. gminy leży w obszarze chronionego krajobrazu)	2003-2015	Gmina, Powiat, mieszkańcy
2.2 Zwiększenie lesistości gminy		
2.2.1 Wspieranie działań na rzecz zalesienia gruntów marginalnych dla rolnictwa	2003 - 2015	Powiat, Gmina
2.2.2 Przeciwdziałanie zaśmiecaniu lasów	2003 – 2015	Nadleśnictwo, szkoły, Gmina
2.2.3 Kształtowanie leśnych korytarzy ekologicznych	2004 - 2015	Nadleśnictwo, Gmina, Powiat
2.3 Tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki, turystyki weekendowej, przyrodniczej i kwalifikowanej oraz rekreacji	2003-2015	Gmina, Powiat, Ośrodek Doradztwa Rolniczego, stowarzyszenia ekologiczne
2.4 Tworzenie warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa żywności		
2.4.1 Stymulowanie produkcji żywności zgodnie z zasadami ekologii	2004 - 2015	Gmina, Powiat, ODR
2.4.2 Rozwijanie profesjonalnych usług doradczych w zakresie współczesnych technologii przyjaznych środowisku	2004 – 2015	Gmina, ODR
2.4.3 Rozwijanie na obszarach chronionych rolnictwa ekologicznego	2004 – 2015	Gmina, szkoły, ODR, rolnicy
2.4.4 Wspieranie rozwoju lokalnego przetwórstwa rolno-spożywczego	2004 – 2015	Gmina, Stowarzyszenie Rozwoju Powiatu
E.3 Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców		
3.1 Wdrożenie programu edukacji ekologicznej	2003-2015	Sejmik Wojewódzki, gmina, szkoły, organizacje społeczno-ekologiczne
3.2 Utworzenie rzetelnego systemu informacji ekologicznej	2004	Gmina
3.3 Uspołecznienie problemów z zakresu ekologii	2003-2015	Gmina, szkoły, organizacje społeczne
3.4 Wspieranie proekologicznych działań szkół	2003-2015	Gmina, organizacje ekologiczne

Działania	Termin realizacji	Podmioty wykonujące lub współpracujące
Ład gospodarczy (G) - Pobudzenie aktywności gospodarczej		
G.1 Przyciągnięcie inwestycji źródłem nowych miejsc pracy		
1.1 Wykształcenie tzw. "korzystnego klimatu inwestycyjnego"		
1.1.1 Usprawnienie procedur decyzyjnych w zakresie planowania przestrzennego i prawa budowlanego	2003-2004	Gmina, Wójt
1.1.2 Przygotowanie i rozpowszechnianie ofert lokalizacyjnych	2003-2004	Gmina
1.1.3 Informacja o ofertach inwestycyjnych	2003-2004	Gmina
1.2 Promocja gminy, prowadzenie marketingu lokalnego i regionalnego	2003-2015	Gmina, szkoły, kluby, zespół tańca, mieszkańcy
1.3 Wzbogacenie infrastruktury technicznej	2003-2010	Gmina
1.4 Wydzielenie i przygotowanie terenów pod inwestycje	2003-2004	Gmina
G.2 Wykorzystanie walorów i zasobów przyrodniczych gminy		
2.1 Wspieranie produkcji żywności ekologicznej	2003-2015	Gmina, ODR, prywatni inwestorzy
2.2 Tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki, turystyki weekendowej, przyrodniczej i kwalifikowanej oraz rekreacji	2003-2015	Gmina, inwestorzy
2.3 Rozwój usług agroturystycznych	2003-2015	Prywatni inwestorzy
2.4 Zagospodarowanie stawów	2003-2006	Gmina, inwestorzy
2.5 Rozwój sektora usług i produkcja towarów oparta na wykorzystaniu lokalnych zasobów (runo leśne, żwir, piasek)	2003-2015	Gmina, inwestorzy
2.6 Tworzenie warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa żywności	2003-2015	Gmina

Działania	Termin realizacji	Podmioty wykonujące lub współpracujące
G.3 Tworzenie warunków do aktywizacji gospodarczej		
3.1 Wspieranie sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)		
3.1.1 Tworzenie i wspieranie ośrodków doradczych (doradztwo techniczno-technologiczne, pośrednictwo w tworzeniu związków kooperacyjnych między podmiotami gospodarczymi)	2003 - 2015	Gmina
3.1.2 Publikacja informatorów	2003 – 2015	Gmina
3.1.3 Ułatwianie dostępu do kredytów	2003 - 2015	Banki
3.2 Integracja lokalnego środowiska biznesowego	2003-2004	Gmina, inwestorzy
3.3 Wsparcie nowych zakładów przetwórczych	2003-2015	Gmina
3.4 Pobudzenie lokalnej aktywności gospodarczej	2003-2006	Gmina
3.5 Powiązanie ulg podatkowych z tworzeniem miejsc pracy	2003-2015	Rada Gminy, Powiat
3.6 Przygotowanie młodzieży do podejmowania samodzielnej działalności gospodarczej	2003-2015	Powiat, Urząd Pracy, ODR, ZDZ, Gmina
3.7 Edukacja młodzieży z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy	2003-2015	Szkoły ponadgimnazjalne

Działania	Termin realizacji	Podmioty wykonujące lub współpracujące
Ład społeczny (S) - Podniesienie poziomu życia mieszkańców		
S.1 Podniesienie poziomu edukacji		
1.1 Wzmocnienie materialne oświaty w gminie		
1.1.1 Remonty i modernizacje bazy lokalowej szkół (sale gimnastyczne, boiska, pracownie komputerowe)	2003-2006	Gmina
1.1.2 Likwidacja ekonomicznych i przestrzennych barier dostępności do szkół (stypendia, dowożenie dzieci)	2004-2005	Gmina, powiat
1.2 Podnoszenie kwalifikacji kadry	2003-2015	Dyrektorzy, nauczyciele, pracownicy gminy
1.3 Poprawa jakości nauczania w szkołach	2003-2015	Dyrektorzy szkół, nauczyciele, Gmina
1.4 Wprowadzenie języków obcych w nauczaniu zintegrowanym klas I-III	2003-2006	Dyrektorzy szkół, nauczyciele, Gmina
1.5 Wprowadzenie drugiego języka obcego w klasach IV-VI i gimnazjum	2003-2006	Dyrektorzy szkół, nauczyciele, Gmina
1.6 Kształcenie ustawiczne dorosłych i podnoszenie kwalifikacji mieszkańców	2003-2015	ODR, powiat, gmina
S.2 Poprawa opieki zdrowotnej i społecznej		
2.1 Zapewnienie systemu opieki zdrowotnej na poziomie odpowiadającym potrzebom mieszkańców		
2.1.1 Poprawa warunków udzielania świadczeń zdrowotnych w podstawowej opiece zdrowotnej	2003-2015	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, kontrakt lekarzy
2.1.2 Rozbudowa systemu pomocy doraźnej	2003-2015	Powiat
2.1.3 Poprawa dostępu do lekarzy specjalistów	2004-2005	Kasa Chorych, Powiat
2.1.4 Realizacja inwestycji w zakresie stacjonarnej opieki zdrowotnej	2004-2015	Powiat, inwestorzy prywatni, Gmina, lekarze
2.1.5 Leczenie uzależnień	2004-2015	Gmina, Poradnia Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiat
2.2 Rozwój edukacji prozdrowotnej	2004 – 2015	Szkoła, placówki Służby Zdrowia, Sanepid
2.3 Otwarcie apteki	2004-2005	Gmina, inwestorzy
2.4 Usprawnienie pomocy społecznej	2003-2005	GOPS, Caritas, kościół

Działania	Termin realizacji	Podmioty wykonujące lub współpracujące
S.3 Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa		
3.1 Propagowanie zdrowego i aktywnego trybu życia	2003-2005	Służba zdrowia, szkoły, gmina, organizacje pozarządowe
3.2 Bogata oferta spędzania czasu wolnego	2003-2005	Gmina, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół
3.3 Przeciwdziałanie patologiom społecznym	2003-2005	Gmina, GOPS, kościół
3.4 Współpraca na liniach dom, rodzina, szkoła, kościół, organizacje pozarządowe, policja	2003-2005	Mieszkańcy gminy, szkoła, kościół, policja, organizacje
3.5 Poprawa funkcjonowania policji dzięki odpowiedniemu wyposażeniu	2003-2005	Budżet państwa, wojewoda, policja,
S.4 Pobudzenie aktywności społecznej		
4.1 Rozwój sportu i aktywnego spędzania czasu	2003-2015	Gmina, szkoła, organizacje pozarządowe, kluby
4.2 Rozwój bazy kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej	2004-2006	Gmina, Powiat, inwestorzy
4.3 Aktywizacja instytucji kultury i sportu do organizacji zajęć dzieci i młodzieży	2004-2015	Gmina, szkoły, kościół
4.4 Tworzenie warunków do pozostawania młodych na wsi (kluby młodzieżowe, grupy zainteresowań, organizowanie imprez sportowych i kulturalnych)	2003-2015	Gmina
4.5 Wypromowanie charakterystycznych cyklicznych imprez	2003-2015	Gmina, szkoły, stowarzyszenia
4.6 Aktywna społeczność lokalna	2005-2015	OSP, sołtysi

Działania	Termin realizacji	Podmioty wykonujące lub współpracujące
Zarządzanie (Z) - Podniesienie jakości zarządzania i infrastruktury technicznej		
Z.1 Dobre zarządzanie gminą		
1.1 Wykorzystanie nowoczesnych narzędzi zarządzania (planowania długo- średnio- i krótkookresowego, WPI, zarządzania jakością)	2003-2005	Wójt, Rada Gminy
1.2 Pozyskanie lokalnych liderów w celu pobudzenia (uaktywnienia) inicjatywy społecznej	2003-2015	Wójt, Rada Gminy
1.3 Wspieranie działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji pracowników gminy	2003-2006	Sekretarz, Rada Gminy
1.4 Doskonalenie pracy Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych (program: Przyjazny Urząd)	2003-2004	Wójt
1.5 Pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji komunalnych i infrastruktury społecznej	2003-2007	Rada Gminy, Wójt
1.6 Pobudzenie przedsiębiorczości poprzez przygotowanie odpowiednich terenów i stosowanie ulg podatkowych	2003-2004	Rada Gminy
1.7 Opracowanie przejrzystych i jasnych zasad i kryteriów gospodarowania środkami publicznymi	2003-2004	Rada Gminy, Wójt
Z.2 Uzyskanie pełnej infrastruktury technicznej		
2.1 Wdrożenie kompleksowych systemów gospodarki odpadami i oczyszczania ścieków	2003-2015	Rada Gminy
2.2 Poprawa nawierzchni dróg i ulic w gminie	2003-2005	Rada Gminy, Powiat, województwo
2.3 Stacja uzdatniania wody pitnej	2003-2004	Rada Gminy, Wójt, Powiat, województwo
2.4 Ograniczenie niskiej emisji	2003-2015	Rada Gminy, WFOŚ, inwestorzy
Z.3 Podniesienie jakości ładu przestrzennego i estetyki		
3.1 Ochrona krajobrazu jako istotnego waloru	2003-2015	Wójt, Rada Gminy, inwestorzy, Powiatowy Konserwator Zabytków Przyrod.
3.2 Opracowanie i wdrożenie programu promocji lokalnych wartości architektonicznych	2003-2015	Rada Gminy, Powiat
3.3 Poprawa estetyki zabudowy	2003-2015	Wójt, Rada Gminy, właściciele
3.4 Promowanie estetyki i czystości zagród na terenie gminy (ogłaszanie konkursów w tym zakresie, nagradzanie najlepszych)	2003-2015	Wójt, Rada Gminy, właściciele

ROZDZIAŁ V SYSTEM ZARZĄDZANIA STRATEGIĄ

Opracowanie strategii rozwoju gminy kończy Uchwała Rady Gminy o przyjęciu dokumentu „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Lipowiec Kościelny”. Przystąpieniu do realizacji tej strategii stawia przed władzami gminy konieczność określenia sposobów jej realizacji, obserwacji realizacji celów i zadań oraz aktualizacji strategii..

Określenie systemu zarządzania Strategią jest bardzo ważnym, lecz często niedocenianym elementem. Decyduje on bowiem o tym, czy w miarę upływu czasu dynamika procesu realizacji strategii będzie rosła czy słabnąć.

Zadania stojące przed władzami w zakresie ustalenia sposobów realizacji strategii:

1. Należy rozstrzygnąć, czy realizację strategii przejmą dotychczasowe struktury organizacyjne, czy ze względu na stopień złożoności zadań, współdziałania między różnymi podmiotami oraz możliwość wykorzystania potencjału społecznego, należy zaproponować nowe struktury. Ważne, aby niezależnie od wyboru nowej czy starej struktury, wskazać zespół i koordynatora (osobę, wydział, referat, komisję) realizacji strategii. Zespół ten musi posiadać wystarczająco silną pozycję kompetencyjną, aby móc wprowadzić w życie strategię, która – z natury – jest zbiorem działań nietypowych, wymykających się rutynie funkcjonowania gremiów zarządzających i wykonawczych. Dodatkowo, jeśli uwzględnić w realizacji strategii niezależne przecież od powiatu samorządy gminne, które przystąpią do realizacji strategii, konieczność koordynacji rośnie. Określone w strategii zadania muszą znaleźć konkretnych i odpowiedzialnych adresatów. Należy też rozwijać zróżnicowane i odpowiednie do zadań formy współpracy, często z administracją województwa, innymi gminami i administracją rządową.
2. Decyzje w zakresie realizacji zadań inwestycyjnych w Radzie Gminy podejmowane są w oparciu o Wieloletnie Plany Inwestycyjne. Oczywistym jest, że realizacja zadań powinna być oceniana, a propozycje kolejnych zadań w tak odległym okresie realizacji powinny być systematycznie aktualizowane, podobnie jak cała strategia
3. Należy ustalić stały monitoring realizacji strategii jako narzędzia oceny stopnia jej realizacji. Monitoring obejmuje systematyczną obserwację i ocenianie skuteczności strategii oraz warunków zewnętrznych i wewnętrznych, w tym zwłaszcza specjalnie dobranych elementów i aspektów. Służyć powinien on do:
 - rozpoznania, wg jakiego scenariusza postępuje rozwój (zmiany struktur społeczno-gospodarczych i przestrzennych), zwłaszcza ostrzeganiu przed zagrożeniami,
 - wykrycia sytuacji, wymagającej podjęcia decyzji o korekcie lub o zmianie strategii,

- wykrycia zbliżania się momentu „rozwidleń” dróg rozwoju, ewentualnie innych sytuacji, wymagających podjęcia decyzji strategicznych,
 - oceny stopnia realizacji poszczególnych celów strategicznych, co umożliwi wskaźnikowy system monitorowania strategii lub „Audyt Zrównoważonego Rozwoju Gminy Lipowiec Kościelny”.
4. Istotnym elementem jest społeczny system monitorowania jakościowych zmian w gminie, w tym stopnia społecznej satysfakcji z realizacji celów wyznaczonych przez strategię.
 5. Proponuje się zastosowanie następującego trybu postępowania:
 - Raz lub dwa razy w roku Wójt Gminy zdawać będzie Radzie sprawozdanie z postępów w realizacji strategii
 - W tym celu ustanowiony będzie wskaźnikowy system obserwacji (monitorowania) postępów oraz okoliczności zewnętrznych, które mogą mieć wpływ na skuteczność wdrażania i realizacji strategii.
 - Podobnie, co najmniej raz w roku powinien być dokonywany przegląd celów i zadań strategicznych oraz postępów i trudności w realizacji strategii przez Zespół Opracowujący Strategię.
 6. W procesie wdrażania strategii, poza procesem planowania operacyjnego należy:
 - prowadzić działalność informacyjno-promocyjną, tj. informowanie opinii publicznej, zwłaszcza aktywnej części powiatowej wspólnoty,
 - koordynować i organizować działania, ich przygotowanie i wzmacnianie stopnia zaangażowania uczestników procesu, m.in. poprzez delegowanie zadań do małych zespołów w celu przygotowania i wdrażania konkretnych projektów i programów.
 7. Na efektywność procesu realizacyjnego wpływają też szkolenia podnoszące poziom świadomości i umiejętności ludzi zaangażowanych w realizację strategii.

Należy uwzględnić system aktualizacji strategii jako działanie wprzęgnięte w system: ze względu na długookresowy charakter planowania, następujące szybkie zmiany prawne, organizacyjne, wreszcie elastyczność w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych. ZOS sugeruje tylko niektóre rozwiązania, pozostawiając Radzie decyzje co do wyboru systemu zarządzania, ustanowienia formy funkcjonowania ciała społecznego i w zależności od tej formy i zakresu działania, wyboru systemu aktualizowania strategii.

Ważnym instrumentem sprawdzającym realizację stanie się specjalnie opracowany **wskaźnikowy system monitorowania strategii**. Jego zadaniem jest pomoc w określaniu stopnia realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz monitorowanie postępu procesu zrównoważonego rozwoju gminy. W tabeli poniżej dla każdego z celów szczegółowych określono przykładowe wskaźniki oraz inne, niezbędne do ich użycia informacje.

Działania	Wskaźniki	Źródła pozyskania wskaźników
Ład środowiskowy (E) - Podniesienie walorów przyrodniczych gminy		
E.1 Likwidacja zagrożeń środowiska		
1.1 Wdrożenie kompleksowego systemu gospodarki odpadami	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość odzyskanych surowców wtórnych - Liczba mieszkańców objętych programem segregacji odpadów - Ilość wykorzystanych odpadów, ilość odpadów zutylizowanych - Wielkość nakładów na inwestycje w dziedzinie zagospodarowania odpadów stałych 	Służby gminy, podmioty gospodarcze zajmujące się odpadami
1.2 Wdrożenie kompleksowego systemu oczyszczania ścieków	<ul style="list-style-type: none"> - % powierzchni miasta objętej siecią kanalizacyjną - % ludności miasta korzystającej z podłączenia do sieci kanalizacyjnej - % ścieków oczyszczanych do wszystkich ścieków wytwarzanych - % podczyszczanych ścieków kanalizacji deszczowej do wszystkich ścieków kanalizacji deszczowej - Długość sieci kanalizacyjnych 	Służby gminy, powiatu, WIOŚ,
1.3 Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	<ul style="list-style-type: none"> - Wskaźniki zanieczyszczenia wód podziemnych i gleb w relacji do norm krajowych i UE - Stan zanieczyszczenia rzek - Ilość wspólnych działań 	Służby gminy, WIOŚ
1.4 Eliminowanie zanieczyszczeń powietrza i nadmiernego hałasu	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość kW wytworzonych i oddanych do sieci pochodzących z odnawialnych źródeł energii - Moc zainstalowanych alternatywnych źródeł energii - Ilość gospodarstw, które zmieniły sposób ogrzewania - Stan zanieczyszczenia powietrza wg poszczególnych parametrów - Ilość działań zmniejszających poziom zanieczyszczeń u źródeł i ich efekty - Powierzchnia zieleni izolacyjnej ulic - Stan poziomu hałasu wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych 	Służby gminy, powiatu, WIOŚ

E.3 Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców		
3.1 Wdrożenie programu edukacji ekologicznej	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba uczestników szkoleń w zakresie edukacji ekologicznej – Liczba uczestników konkursów ekologicznych – Procent mieszkańców gminy objętych programem – Ilość imprez ekologicznych – Procent mieszkańców biorących udział w imprezach ekologicznych – Ilość wspólnych (szkoly, organizacje pozarządowe gmina/powiat) działań ekologicznych na terenie gminy – Ilość zielonych szkół funkcjonujących na terenie gminy 	Slużby gminy, powiatu, szkoły, organizacje pozarządowe
3.2 Utworzenie rzetelnego systemu informacji ekologicznej	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba publikacji i wydawnictw gminy z dziedziny ekologii – Ilość materiałów zamieszczanych na stronach internetowych – Liczba opinii wydawanych gminie przez organizacje pozarządowe – Wielkość środków gminy na kontraktowanie usług z zakresu ekologii 	Slużby gminy, organizacje pozarządowe
3.3 Uspołecznienie problemów z zakresu ekologii	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba wydawanych opinii organizacji pozarządowych – Liczba publikacji i wydawnictw miasta z dziedziny ekologii – Ilość materiałów zamieszczanych na stronach internetowych – Liczba opinii wydawanych gminie przez organizacje pozarządowe – Liczba zakontraktowanych usług w organizacjach pozarządowych – Wielkość środków miasta na kontraktowanie usług z zakresu ekologii 	Slużby gminy, organizacje pozarządowe
3.4 Wspieranie proekologicznych działań szkół	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość szkół i uczniów korzystających z edukacji ekologicznej – Ilość wspólnych (szkoly + organizacje pozarządowe.+ gmina) działań ekologicznych na terenie miasta – Ilość przeprowadzonych akcji i ich uczestników – Wielkość środków finansowych szkół na proekologiczne działania 	Slużby gminy, organizacje pozarządowe, szkoły

Działania	Wskaźniki	Źródła pozyskania wskaźników
Ład gospodarczy (G) - Pobudzenie aktywności gospodarczej		
G.1 Przyciągnięcie inwestycji źródłem nowych miejsc pracy		
1.1 Wykształcenie tzw. "korzystnego klimatu inwestycyjnego"	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość wydanych pozwoleń na budowę obiektów przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej - Wielkość terenów przygotowanych przez miasto do inwestowania - Liczba nowych przedsiębiorstw rozpoczynających działalność 	Służby gminy, inwestorzy, Urząd Pracy
1.2 Promocja gminy, prowadzenie marketingu lokalnego i regionalnego	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba publikacji i wydawnictw z zakresu działania gminy - Ilość materiałów zamieszczanych na stronach internetowych - Ilość organizowanych masowych imprez kulturalnych i sportowych - Ilość środków przeznaczonych na funkcjonowanie ośrodków kultury - Ilość wysportowanej młodzieży reprezentującej gminę w zawodach sportowych poza jej granicami - Ilość działających ośrodków sportowych i rekreacyjnych - Ilość środków pozyskanych jak i przeznaczonych z budżetu gminy na utworzenie centrum informacji - Ilość działań zmierzających do aktywizacji społeczeństwa - Ilość terenów atrakcyjnych dla potencjalnych inwestorów - Wielkość nakładów na promocję w budżecie gminy - Wielkość nakładów na inwestycje w dziedzinie uzbrojenia technicznego gminy 	Służby gminy, organizacje pozarządowe, samorzady szkolne, kluby sportowe, sponsorzy

<p>1.3 Wzbogacenie infrastruktury technicznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ładunek zanieczyszczeń trafiający z terenu miasta i gminy do odbiorników - Ilość odbieranych ścieków do kanalizacji - % powierzchni miasta objętej siecią kanalizacyjną - % ludności miasta korzystającej z podłączenia do sieci kanalizacyjnej - % ścieków oczyszczanych do wszystkich ścieków wytwarzanych - % podczyszczanych ścieków kanalizacji deszczowej do wszystkich ścieków kanalizacji deszczowej - Długość sieci kanalizacyjnych - Ilość podłączonych gospodarstw domowych do sieci c.o. 	<p>Służby gminy</p>
<p>1.4 Wydzielenie i przygotowanie terenów pod inwestycje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Opracowywanie – w skoordynowany sposób (zarówno co do harmonogramu powstania jak i treści oraz zakresu ustaleń) planów miejscowych - Sukcesywny monitoring skutków przestrzennych planów zagospodarowania, i dokonywanie ew. korekt. - Wielkość nakładów na inwestycje w dziedzinie uzbrojenia technicznego gminy, - Powierzchnia terenów uzbrojonych i oferowanych do zagospodarowania - Liczba ofert inwestycyjnych, podjętych do realizacji - Wielkość nakładów na promocję w budżecie gminy - Wielkość udzielonych przez gminę zachęt, zwolnień finansowych - Średni czas realizacji wybranych zadań przez urząd - Liczba skarg na pracę urzędu - Stopień zadowolenia interesantów z obsługi Urzędu 	<p>Służby gminy</p>

G.2 Wykorzystanie walorów i zasobów przyrodniczych gminy

2.1 Organizowanie opłacalności produkcji rolniczej przez produkcję żywności ekologicznej	<ul style="list-style-type: none">– % powierzchni gruntów klasy IV i wyższej wyłączonych z produkcji rolnej do wszystkich gruntów rolnych– % powierzchni gruntów ze stosowanymi integrowanymi metodami produkcji do wszystkich gruntów rolnych– Ilość producentów żywności uznanej za ekologicznie zdrową	Służby gminy, producenci żywności, ODR
2.2 Tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki, turystyki weekendowej, przyrodniczej i kwalifikowanej oraz rekreacji	<ul style="list-style-type: none">– Ilość utworzonych tras rowerowych, długość tras rowerowych– Ilość utworzonych szlaków pieszych, długość szlaków pieszych– Ilość uczestników korzystających z utworzonych szlaków i tras– Ilość uczestników korzystających z infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej– Ilość uczestniczących w targach podmiotów gospodarczych i zawartych transakcji– Ilość zorganizowanych imprez targowych, ilość wystawców– Powołanie i uruchomienie centrum informacji– Ilość imprez o ponadgminnym zasięgu	Służby wojewody, powiatu, gminy, podmioty świadczące usługi turystyczne
2.3 Rozwój usług agroturystycznych	<ul style="list-style-type: none">– Ilość zatrudnionych w sektorze usług rekreacyjno-turystycznych wg EKD– Ilość podmiotów świadczących takie usługi– Ilość miejsc noclegowych– Ilość miejsc w gospodarstwach agroturystycznych, ilość miejsc w gastronomii	Gmina, podmioty świadczące usługi turystyczne

<p>2.4 Udrożnienie stawów, wędkarstwo</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość gruntów (nieużytków) przeznaczonych pod budowę stawów – Ilość gospodarstw rybackich 	<p>Gmina, prywatni inwestorzy</p>
<p>2.5 Rozwój sektora usług i produkcja towarów oparta na wykorzystaniu lokalnych zasobów (runo leśne, żwir, piasek)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość firm, które zajmują się wydobywaniem – Ilość pozyskiwanego runa leśnego – Ilość ton pozyskiwanego kruszywa – Liczba wydanych koncesji na wydobycie kruszywa 	<p>Gmina, powiat, prywatni inwestorzy</p>
<p>2.6 Tworzenie warunków do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa żywności</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Plony i wielkość produkcji roślinnej i zwierzęcej w gminie – Liczba gospodarstw specjalistycznych – Liczba grup producenckich i wielkość ich produkcji – Ilość rolników uczestniczących w szkoleniach 	<p>Służby gminy, producenci, ODR</p>
<p>G.3 Tworzenie warunków do aktywizacji gospodarczej</p>		
<p>3.1 Wspieranie sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość instytucji współpracujących z biznesem na terenie miasta – Ilość przeprowadzonych szkoleń dla przedstawicieli MŚP, – Liczba osób przeszkolonych z MŚP – Ilość podmiotów korzystających z ulg podatkowych, – Wartość udzielonych ulg – Ilość podmiotów korzystających z funduszy celowych i wartość udzielonych środków z funduszy celowych – Ilość podmiotów korzystających z ulg podatkowych, wartość udzielonych ulg 	<p>Służby gminy, organizacje reprezentujące biznes i otoczenie biznesu</p>

<p>3.2 Integracja lokalnego środowiska biznesowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wielkość środków finansowych gminy na wspieranie inicjatyw obywatelskich - Ilość osób objętych inicjatywami obywatelskimi - Ilość mieszkańców gminy objętych umowami na kontraktowanie usług - Ilość udzielonych porad prawnych organizacjom - Ilość imprez sportowych i kulturalnych w gminie - Ilość uczestników imprez, w tym dzieci i młodzieży - Liczba publikacji i wydawnictw z zakresu działania gminy, - Ilość materiałów zamieszczanych na stronach internetowych - Ilość publikacji o pracach urzędu - Wielkość środków przeznaczonych na tworzenie bazy informacyjno-edukacyjnej - Ilość podejmowanych inicjatyw celem usprawnienia kontaktów urzędów z mieszkańcami - Ilość spotkań z mieszkańcami - Analiza potrzeb i oczekiwań mieszkańców 	<p>Slużby powiatu i gmin, szkoły, Kuratorium, organizacje pozarządowe, ankietowanie</p>
<p>3.3 Wsparcie nowych zakładów przetwórczych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość hektarów gruntów przeznaczonych w planie zagospodarowania przestrzennego gmin pod budownictwo przemysłowe, usługowe - Ilość nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży - % powierzchni gminy o uregulowanym stanie prawnym - Ilość podmiotów korzystających z ulg podatkowych, wartość udzielonych ulg i zwolnień podatkowych - Ilość podmiotów korzystających z funduszy celowych i wartość udzielonych środków z funduszy celowych - Ilość nowych dróg dojazdowych o ulepszonej nawierzchni do nieruchomości przeznaczonych pod działalność usługową - Liczba ofert inwestycyjnych, podjętych do realizacji 	<p>Slużby gmin i powiatu, PUP, ODR</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba prezentacji możliwości inwestowania w gminie liczba publikacji promocyjnych, - Wielkość nakładów na inwestycje w dziedzinie uzbrojenia technicznego gminy, - Wielkość udzielonych przez gminę zachęt, zwolnień finansowych - Ilość przeprowadzonych szkoleń i przekwalifikowań oraz liczba uczestników - Ilość środków finansowych przeznaczonych na tworzenie nowych miejsc pracy i przeszkolenia 	
3.4 Pobudzenie lokalnej aktywności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba publikacji promocyjnych, - Powierzchnia terenów uzbrojonych i oferowanych do zagospodarowania - Liczba ofert inwestycyjnych podjętych do realizacji, - Liczba prezentacji możliwości inwestowania w gminie liczba publikacji promocyjnych, - Wielkość nakładów na promocję w budżecie gminy 	Służby gminy, Urząd Pracy, ODR, stowarzyszenia
3.5 Powiązanie ulg podatkowych z tworzeniem miejsc pracy	<ul style="list-style-type: none"> - Wielkość udzielonych przez gminę zachęt, zwolnień finansowych - Ilość przeprowadzonych szkoleń i przekwalifikowań - Ilość uczestników szkoleń - Ilość środków finansowych przeznaczonych na tworzenie nowych miejsc pracy i przeszkolenia 	Służby gminy, Urząd Pracy, ODR, stowarzyszenia

<p>3.6 Przygotowanie młodzieży do podejmowania samodzielnej działalności gospodarczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość tworzonych nowych kierunków nauczania, dostosowanych do potrzeb rynku pracy – Procent dzieci uczęszczających na zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne – Ilość form zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, % dzieci biorących w nich udział – Wysokość funduszy pozyskanych na realizację zadań edukacyjnych – Liczba organizacji pozarządowych w zakresie edukacji – Ilość utworzonych oświatowych placówek niepublicznych – Ilość działań zmierzających do rozwoju szkolnictwa wyższego – Procent szkół i uczniów korzystających z edukacji ekologicznej – Ilość wspólnych (szkoły+organizacje pozarząd.+gmina) działań ekologicznych na terenie gminy – Ilość przeprowadzonych akcji i ich uczestników 	<p>Służby powiatu i gmin, szkoły, Kuratorium, ODR, PUP, organizacje pozarządowe</p>
<p>3.7 Edukacja młodzieży z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość działań podjętych celem dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy – Utworzenie bazy informacyjno-edukacyjnej dla bezrobotnych – Procent mieszkańców gminy objętych programem podnoszenia kwalifikacji 	<p>Gmina, PUP</p>

Działania	Wskaźniki	Źródła pozyskania wskaźników
Ład społeczny (S) - Podniesienie poziomu życia mieszkańców		
S.1 Podniesienie poziomu edukacji		
1.1 Wzmocnienie materialne oświaty w gminie	<ul style="list-style-type: none"> - Stopień zabezpieczenia środków finansowych w zakresie wyposażenia szkół w stosunku do stwierdzonych potrzeb - Ilość działań zmierzających do poprawy infrastruktury edukacyjnej w zakresie bazy lokalowej, wyposażenia i dostępu do nowych technologii informatycznych i dóbr kultury - Ilość działań podjętych celem dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy - Wysokość funduszy pozyskanych na realizację zadań edukacyjnych - Ilość środków przeznaczonych na modernizację obiektów szkolnych - Ilość środków przeznaczonych na dowożenie uczniów do szkół 	Gmina
1.2 Podnoszenie kwalifikacji kadry	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość funduszy przeznaczonych na podniesienie kwalifikacji nauczycieli w stosunku do 1 nauczyciela - % nauczycieli uczestniczących w podnoszeniu kwalifikacji - Ilość działań podjętych celem dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb szkolnictwa w gminie - % pozyskanych środków pomocowych na doszkalcenie nauczycieli w stosunku do wszystkich środków na doszkalcenie 	Gmina, dyrektorzy szkół

<p>1.3 Poprawa jakości nauczania w szkołach</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość działań zmierzających do poprawy infrastruktury edukacyjnej w zakresie bazy lokalowej, wyposażenia i dostępu do nowych technologii informatycznych i dóbr kultury - Ilość środków finansowych przeznaczonych na wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży wiejskich - Ilość środków przeznaczonych na fundusz stypendialny - Utworzenie funduszu do wspierania dzieci wybitnie uzdolnionych 	<p>Wójt Gminy, dyrektorzy szkół, nauczyciele, Kurator</p>
<p>1.4 Wprowadzenie języków obcych w nauczaniu zintegrowanym klas I-III i drugiego języka w klasach IV-VI i gimnazjum</p>	<ul style="list-style-type: none"> - % uczniów objętych nauczaniem dwóch języków obcych - % uczniów objętych nauczaniem języków obcych w klasach I-III 	<p>Dyrektorzy, nauczyciele, Wójt Gminy</p>
<p>1.5 Kształcenie ustawiczne dorosłych i podnoszenie kwalifikacji mieszkańców</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba uczestników przeszkoleń w zakresie edukacji ekologicznej, - Liczba uczestników konkursów ekologicznych, - Liczba korzystających ze ścieżki dydaktycznej, - Procent mieszkańców gminy objętych programem, - Ilość imprez ekologicznych, - Procent mieszkańców biorących udział w imprezach ekologicznych, - Ilość wspólnych (szkoły+organizacje pozarząd.+gmina) działań ekologicznych na terenie gminy, - Ilość zielonych szkół funkcjonujących na terenie gminy - Liczba szkoleń rolników z zakresu korzystania i utylizacji środków ochrony roślin - Liczba przeszkolonych rolników z zakresu korzystania i utylizacji środków ochrony roślin 	<p>Służby gmin , powiatu, województwo, PUP, ODR, organizacje pozarządowe</p>

S.2 Poprawa opieki zdrowotnej i społecznej		
<p>2.1 Zapewnienie systemu opieki zdrowotnej na poziomie odpowiadającym potrzebom mieszkańców</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba udzielonych świadczeń medycznych – Stopień zadowolenia pacjentów z opieki medycznej – Wskaźniki wyposażenia diagnostycznego i liczby diagnoz – Zachorowalność na wybrane choroby, – Wielkość nakładów finansowych na pomoc społeczną – Wskaźniki wyposażenia obiektów publicznych w urzędzenia dla niepełnosprawnych – Ilość i dostępność ośrodków zdrowia – Ilość działających przychodni specjalistycznych – Ilość zatrudnionych specjalistów – Ilość środków przeznaczonych na profilaktykę zdrowotną – Ilość zakontraktowanych usług stomatologicznych – Ilość przeprowadzonych bezpłatnych badań profilaktycznych 	<p>Lekarze, Gmina, Ośrodek Zdrowia, Kasy Chorych</p>
<p>2.2 Rozwój edukacji prozdrowotnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość środków pozyskanych na promocję zdrowego stylu życia – Ilość zorganizowanych ośrodków terapeutycznych – Liczba uczestników korzystających z ośrodków terapeutycznych – Ilość działających fundacji – Ilość zatrudnionych psychologów w szkołach – Ilość działających świetlic i klubów osiedlowych – Ilość dzieci objętych dożywianiem 	<p>Organizacje pozarządowe Gmina, szkoły</p>
<p>2.3 Otwarcie apteki</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Uruchomienie apteki 	<p>Gmina, farmaceuci</p>

<p>2.4 Usprawnienie pomocy społecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość instytucji zajmującej się sprawami osób niepełnosprawnych – Ilość obiektów publicznych przystosowanych dla osób niepełnosprawnych – Ilość miejsc pracy dla niepełnosprawnych – Ilość osób niepełnosprawnych objętych pomocą socjalną – Ilość zakontraktowanych usług opiekuńczych – Liczba uczniów niepełnosprawnych uczęszczających do klas integracyjnych – Ilość placówek oświatowych dla dzieci niepełnosprawnych 	<p>Gmina, GOPS, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe</p>
<p>S.3 Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa</p>		
<p>3.1 Poprawa funkcjonowania policji dzięki odpowiedniemu wyposażeniu</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość środków przeznaczonych na działalność policji – Ilość nowego sprzętu zakupionego dla służb ratowniczych – Ilość akcji promujących tworzenie samopomocy sąsiedzkiej – Ilość zorganizowanych form spędzania wolnego czasu dla młodzieży pozaszkolnej – Ilość środków finansowych przeznaczonych na oświetlenie miast i wsi – Procent mieszkańców czujących się bezpiecznie 	<p>Komenda Powiatowa Policji, Zakład Energetyczny</p>
<p>3.2 Bogata oferta spędzania czasu wolnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość organizowanych masowych imprez kulturalnych i sportowych – Ilość środków przeznaczonych na funkcjonowanie ośrodków kultury – Ilość środków przeznaczonych na prowadzenie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych – Procent uczniów korzystających z zajęć pozaszkolnych – Ilość wysportowanej młodzieży reprezentującej gminę w zawodach sportowych 	<p>Gmina, szkoła, parafie, biblioteki</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość uczestników działań ośrodków kultury, klubów - Ilość działających ośrodków sportowych i rekreacyjnych - Ilość środków pozyskanych jak i przeznaczonych z budżetu powiatu na utworzenie centrum kulturalnego dla regionu puszczy białej - Ilość działań zmierzających do aktywizacji społeczeństwa - Procent mieszkańców korzystających z bibliotek - Liczba woluminów w posiadaniu bibliotek 	
<p>3.3 Przeciwdziałanie patologiom społecznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość środków finansowych przeznaczonych na zasilki opiekuńcze - Ilość dzieci z rodzin patologicznych objętych pomocą socjalną - Ilość rodzin objętych pomocą socjalną - Ilość środków pozyskanych na promocję zdrowego stylu życia - Ilość zorganizowanych ośrodków terapeutycznych - Ilość osób zaangażowanych w pomoc dla najuboższych - Ilość działających fundacji - Ilość zatrudnionych psychologów w szkołach - Ilość działających świetlic i klubów - Ilość dzieci objętych dożywianiem - Wielkość nakładów finansowych na pomoc społeczną - Stopień wyposażenia obiektów publicznych w urządzenia dla niepełnosprawnych. - Liczba udzielonych świadczeń finansowych i ich wielkość w zakresie pomocy społecznej - Liczba kontraktowanych usług w zakresie usług opiekuńczych - Procent osób starszych korzystających z różnych form pomocy - Ilość odpowiednich lokali pomocy społecznej 	<p>GOPS, Gmina, szkoła, Ośrodek Zdrowia, kościół, Caritas</p>

3.4 Współpraca na liniach dom, rodzina, szkoła, kościół, organizacje pozarządowe, policja		
3.5 Propagowanie zdrowego i aktywnego trybu życia	<ul style="list-style-type: none"> – % uczniów korzystających z programów profilaktycznych – Liczba organizowanych wycieczek i liczba dzieci z nich korzystających 	Szkoła, Ośrodek Zdrowia
S.4 Pobudzenie aktywności społecznej		
4.1 Rozwój sportu i aktywnego spędzania czasu	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość organizowanych masowych imprez kulturalnych i sportowych – Ilość środków przeznaczonych na funkcjonowanie ośrodków kultury – Ilość środków przeznaczonych na prowadzenie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych – Procent uczniów korzystających z zajęć pozaszkolnych – Ilość wysportowanej młodzieży reprezentującej gminę w zawodach sportowych – Ilość uczestników działań ośrodków kultury, klubów, – Ilość działających ośrodków sportowych i rekreacyjnych – Ilość działań zmierzających do aktywizacji społeczeństwa – Procent mieszkańców korzystających z bibliotek – Liczba woluminów w posiadaniu bibliotek 	Gmina, szkoły, biblioteki
4.2 Rozwój bazy kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość uczestników działań ośrodków kultury, klubów, – Ilość działających ośrodków sportowych i rekreacyjnych – Ilość działań zmierzających do aktywizacji społeczeństwa 	Gmina

4.3 Aktywizacja instytucji kultury i sportu do organizacji zajęć dzieci i młodzieży	– Ilość uczestników zajęć sportowych	Rodzice, szkoła
4.4 Tworzenie warunków do pozostawania młodych na wsi (kluby młodzieżowe, grupy zainteresowań, organizowanie imprez sportowych i kulturalnych)	– Saldo migracji	Urząd Statystyczny
4.5 Wypromowanie charakterystycznych cyklicznych imprez	– Ilość ludzi uczestniczących w imprezach	Szkoła, rodzice, gmina
4.6 Aktywna społeczność lokalna	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba opinii wydawanych gminie przez organizacje pozarządowe, – Liczba zakontraktowanych usług w organizacjach pozarządowych, – Wielkość środków finansowych gminy na wspieranie inicjatyw obywatelskich – Ilość osób objętych inicjatywami obywatelskimi – Ilość mieszkańców gminy objętych umowami na kontraktowanie usług – Liczba spraw konsultowanych z organizacjami pozarządowymi – Ilość udzielonych porad prawnych organizacjom – Ilość imprez sportowych i kulturalnych w mieście – Ilość uczestników imprez, w tym dzieci i młodzieży 	Gmina, mieszkańcy, organizacje pozarządowe, sponsorzy

Działania	Wskaźniki	Źródła pozyskania wskaźników
Zarządzanie (Z) - Podniesienie jakości zarządzania i infrastruktury technicznej		
Z.1 Dobre zarządzanie gminą		
1.1 Wykorzystanie nowoczesnych narzędzi zarządzania (planowania długo- średnio- i krótkookresowego, WPI, zarządzania jakością)	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba form komunikacji samorządu z mieszkańcami – Wdrożenie systemu zarządzania jakością 	Służby gminy
1.2 Pozyskanie lokalnych liderów w celu pobudzenia (uaktywnienia) inicjatywy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba publikacji i wydawnictw z zakresu działania gminy, – Ilość materiałów zamieszczanych na stronach internetowych – Ilość publikacji o pracach urzędu – Wielkość środków przeznaczonych na tworzenie bazy informacyjno-edukacyjnej – Ilość podejmowanych inicjatyw celem usprawnienia kontaktów urzędów z mieszkańcami – Ilość spotkań z mieszkańcami – Analiza potrzeb i oczekiwań mieszkańców – Liczba kontraktowanych usług w organizacjach pozarządowych 	Gmina, mieszkańcy, organizacje
1.3 Wspieranie działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji pracowników gminy	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość przeprowadzanych szkoleń – Ilość uczestników szkoleń – Ilość przeszkolonych pracowników samorządowych i radnych 	Służby gminy
1.4 Doskonalenie pracy Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych (program: Przyjazny Urząd)	<ul style="list-style-type: none"> – Średni czas realizacji wybranych zadań (spraw) w urzędach – Stopień zadowolenia interesantów z obsługi urzędu – Ilość skarg na pracę urzędów – Ankiety – Mierzenie jakości (badania statystyczne) – Wdrażanie programu „Przyjazny Urząd” 	Gmina

<p>1.5 Pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji komunalnych i infrastruktury społecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – AmiRR – ilość funduszy do budżetu – SAPARD – Fundusze strukturalne – WFOŚ 	<p>Służby gminy</p>
<p>1.6 Pobudzenie przedsiębiorczości poprzez przygotowanie odpowiednich terenów i stosowanie ulg podatkowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Wdrożenie wieloletniego planu inwestycyjnego kroczącego – Zmiany w planie zagospodarowania przestrzennego – % powierzchni objętych planem zagospodarowania przestrzennego – Ustalenie ulg dla przedsiębiorców w podatku od nieruchomości – Wieloletni plan inwestycyjny 	<p>Służby gminy</p>
<p>1.7 Opracowanie przejrzystych i jasnych zasad i kryteriów gospodarowania środkami publicznymi</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość informacji udzielanych zainteresowanym – Ilość informacji udzielanych zainteresowanym – Jawne i publiczne ogłaszanie zasad i ich realizacji 	<p>Wójt, Rada Gminy</p>
<p>Z.2 Uzyskanie pełnej infrastruktury technicznej</p>		
<p>2.1 Wdrożenie kompleksowych systemów gospodarki odpadami i oczyszczania ścieków</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość odbiorców podłączonych do sieci kanalizacyjnej, – Ilość odbieranych ścieków do kanalizacji – Procent powierzchni gminy objętej siecią kanalizacyjną, – Ładunek zanieczyszczeń trafiający z terenu gminy do odbiorników – Liczba pojemników na śmieci w stosunku do liczby gospodarstw domowych – Liczba pozyskiwanych surowców wtórnych – Wielkość nakładów na inwestycje w dziedzinie zagospodarowania odpadów stałych – Wskaźniki zanieczyszczenia wód podziemnych i gleb w relacji do norm krajowych i UE – Liczba dzikich wysypisk istniejących i zlikwidowanych – Liczba szkoleń rolników z zakresu korzystania i utylizacji środków ochrony roślin – Liczba przeszkolonych rolników z zakresu korzystania i utylizacji środków ochrony roślin 	<p>Służby gminy, podmioty gospodarcze zajmujące się odpadami</p>

2.2 Poprawa nawierzchni dróg i ulic w gminie	<ul style="list-style-type: none"> – % powierzchni dróg objętych modernizacją i ulepszeniem nawierzchni – Procent dróg na obszarze powiatu o zadowalającym stanie technicznym – Procent zaspokojenia potrzeb transportowych społeczności lokalnej 	Administratorzy dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych
2.3 Stacja uzdatniania wody pitnej	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość odbiorców podłączonych do sieci wodociągowej, – Ilość dostarczanej wody pitnej z sieci – Procent powierzchni gminy objętej siecią wodociagową 	Służby gminy
2.4 Ograniczenie niskiej emisji	<ul style="list-style-type: none"> – % powierzchni powiatu objętej siecią gazową – % mieszkań korzystających z gazu sieciowego 	Służby gminy
Z.3 Podniesienie jakości ładu przestrzennego i estetyki		
3.1 Ochrona krajobrazu jako istotnego waloru	<ul style="list-style-type: none"> – Procent mieszkańców dostrzegających konieczność ochrony estetyki i harmonii architektury gminy – Uzyskanie katalogu rozwiązań, wytycznych i wzorników w zakresie kształtowania architektury gminy 	Nadzór Budowlany, konserwator przyrody, konserwator zabytków, służby gminy
3.2 Opracowanie i wdrożenie programu promocji lokalnych wartości architektonicznych	<ul style="list-style-type: none"> – Procent pokrycia obszaru powiatu miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego – Ilość obiektów negatywnie wyróżniających się w krajobrazie powiatu 	Służby gminy
3.3 Poprawa estetyki zabudowy	<ul style="list-style-type: none"> – Procent mieszkańców dostrzegających konieczność ochrony estetyki i harmonii architektury gminy – Uzyskanie katalogu rozwiązań, wytycznych i wzorników w zakresie kształtowania architektury gminy 	Służby gminy
3.4 Promowanie estetyki i czystości zagród na terenie gminy (ogłaszanie konkursów w tym zakresie, nagradzanie najlepszych)	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość wyremontowanych obiektów – Ilość wyremontowanych elewacji, chodników – Ilość środków finansowych na fundusz grantów – Ilość organizowanych konkursów na poprawę estetyki – Liczba uczestników konkursów na poprawę estetyki 	Służby gminy i powiatu

ZAŁĄCZNIK

Załącznik zawiera listę problemów w podziale na lądy, które zostały wypracowane na warsztacie przez Zespół Opracowujący Strategię.

PROBLEMY - ŁAD ŚRODOWISKOWY

Brak systemowego rozwiązania dotyczącego gospodarki odpadami – brak selektywnej zbiórki odpadów i miejsc utylizacji

Brak systemowego rozwiązania w zakresie oczyszczania ścieków

Zbyt mała ilość lasów w porównaniu do niskiej klasy gleb

Zakłady emitujące duże ilości zanieczyszczeń nie posiadają filtrów na kominy

Zanieczyszczenie wód ze spływu powierzchniowego

Zlewnie dwóch głównych rzek gminy zagrożone są deficytem wód powierzchniowych

Wysokie zanieczyszczenie wód podziemnych - niska jakość wody pitnej (dotyczy ujęcia w Lipowcu Kościelnym)

Występowanie „niskiej emisji” spowodowanej pracą nisko sprawnych kotłów i słabych jakościowo paliw

Brak mechanizmów wspierania działań proekologicznych

Brak obwodnicy wokół Lipowca Kościelnego

Brak pełnego wykorzystania walorów przyrodniczych

Wypalanie traw i słomy zbożowej

Niewykorzystanie położenia gminy (ok. 95% pow.) w obszarze chronionego krajobrazu

PROBLEMY - ŁAD GOSPODARCZY

Słabo rozwinięta baza dystrybucji i przechowalnictwa produktów rolnych oraz niewystarczający potencjał przemysłu rolno-spożywczego

Niewykorzystanie możliwości rozwoju turystyki (agroturystyki)

Niedoinwestowanie infrastrukturalne obszaru gminy (kanalizacja, oczyszczalnie ścieków, gazyfikacja, itp.)

Niewykorzystane walory terenu do rozwoju i przyciągnięcia inwestorów i turystów (wysokie koszty i biurokracja)

Skomplikowany system przepisów prawnych i podatkowych – fiskalizm państwa

Wysokie oprocentowanie kredytów

Niski popyt konsumpcyjny – ubogie społeczeństwo

Brak miejsc pracy

Niechęć społeczeństwa do zmian

Likwidacja praktycznej nauki zawodu

Niski poziom kwalifikacji zawodowych

Brak motywacji u rolników do zmian w produkcji i hodowli UE

Brak perspektyw rozwoju zawodowego, ucieczka z gminy wykwalifikowanej kadry

Niskie ceny produktów rolnych

PROBLEMY - ŁAD SPOŁECZNY

Zaawansowany proces starzenia się ludności gminy

Brak aktywnych form zwalczania bezrobocia

Nasilona migracja ze wsi do miast

Niska stopa życiowa części mieszkańców

Wzrost skali pomocy społecznej spowodowany ubożeniem ludności

Brak zainteresowania problemami społecznymi

Występowanie patologii społecznych

Słaby dostęp do usług medycznych i niedostateczna opieka zdrowotna

Brak apteki

Niezadawalająca dostępność i standard techniczno-użytkowy obiektów infrastruktury społecznej

Zły stan techniczny znacznej części zasobów mieszkaniowych

Brak placów zabaw

Gmina nie posiada sal gimnastycznych

Brak ofert aktywnego spędzania wolnego czasu

Brak chodników wzdłuż miejscowości

Brak przejść dla pieszych w mniejszych miejscowościach

Słabe oświetlenie

Brak opieki nad dziećmi w czasie dojazdów do i ze szkoły

Niezadawalająca nawierzchnia dróg

Niski stopień zaradności mieszkańców w kierunku poprawy własnej sytuacji

Niedostateczna opieka socjalna państwa

PROBLEMY - ZARZĄDZANIE

Zastój gospodarczy

Bezrobocie

Niewystarczający poziom infrastruktury technicznej

Brak inicjatywy społecznej

Brak wykwalifikowanej kadry

Skomplikowane procedury

Brak świadomości społecznej

Brak odpowiednich warunków do tworzenia i rozwijania działalności gospodarczej

Mało przejrzyste zasady i kryteria gospodarowania środkami publicznymi (gminnymi)

Nie zawsze życzliwe traktowanie interesanta

Niewystarczająco kompetentna informacja

Brak koordynacji działania pomiędzy jednostkami organizacyjnymi a gminą

Niewystarczające działania w celu stwarzania odpowiednich warunków dla tworzenia i rozwijania działalności gospodarczej

Niskie nakłady na oświatę – słabe inwestowanie w młodzież

Niesprzyjająca polityka podatkowa

Nieprzystosowanie terenów do rozwoju przedsiębiorczości

Brak bazy agroturystycznej

Deficyt budżetowy gminy

Niska estetyka części obiektów